Тыднёвік Магілёўскі

№ 16 (57) 22 красавіка 1999 г. Кошт свабодны

Эмоцыі вычарпаныя. Праблемы засталіся

Практычна адпачатку самой гэтай зьявы – чарнобыльскай трагэдыі – «эфэктыўна» эксплютаваўся эмацыйны бок праблемы. Зразумела, найбольш пасьпяхова рабілася гэта журналістамі. Ім напачатку нядрэнна спрыялі і «прыстаўленыя» да змаганьня з наследкамі аварыі афіцыйныя дзяржаўныя асобы. Перыяд канцэптуальнай гаворкі на чарнобыльскую тэму, распачаты Беларускім Народным Фронтам, працягваўся нядоўга. Выкінутыя з парлямэнта дэмакратычныя дэпутаты пазбавіліся магчымасьцяў рэальна ўзьнімаць, а тым больш вырашаць праблемы, якія паўсталі перад дзяржавай пасьля 26 красавіка 1986 года. Ня ўражвае цяпер на гэтую тэму і «эмацыйная публіцыстыка»: народ наплакаўся, наспачуваўся самому сабе...

Вось ужо колькі гадоў, як чарнобыльскі тэмат прыватызаваны ўладай. Спачатку тое быў урад Кебіча, цяпер «у зоне» аднаасобна ўладарыць прэзыдэнт. Даўно суцішыліся гаворкі на тэму «дапушчальных» парогаў жыцьця на забруджаных тэрыторыях. Спынілася і без таго няшпаркае адсяленьне людзей зь небясьпечных тэрыторыяў, сёньня кожнаму, нават дзяцям, «дазволена» жыць там, дзе хочаш. Зьвернутая заходняя гуманітарная дапамога, якая йшла праз грамадзкія беларускія арганізацыі. Мець справу з уладай замежныя гуманітарныя партнэры адмовіліся, як толькі паспыталі памежныя і мытныя перашкоды, якія стварылі для іх прэзыдэнцкія Ўказы і ўрадавыя пастановы. Рэдкія краіны (іх стала меней па той-жа прычыне) працягваюць запрашаць да сябе на аздараўленьне «чарнобыльскіх» дзяцей. І толькі адміністрацыі тэрыторыяў, якія ўваходзяць у зону, выйгралі: замест работнікаў сталі пакорлівымі прасіцелямі й таму карыстаюцца з боку высокай улады «разуменьнем» сваіх цяжкасьцяў, а значыць, дараваньнем ад яе сваёй ляноты, абыякавасьці, некампэтэнтнасьці.

...На эмацыйным узроўні сёньня на чарнобыльскую тэму не пагаворыш. Яна вычарпаная. Праблема-ж нікуды не зьнікла. У пераддзень чарговай гадавіны Чарнобыльскай бяды, якая «усім комплексам» сваіх праблемаў нанесла, найперш, непапраўны ўрон народнай маралі (яшчэ адна, дарэчы, прычына эмацыйнай глухаты), рэдакцыя «ТМ» вырашыла ўзгадаць пра яе сухой мовай лічбаў, якія здолела дастаць (статыстычная таямніца чарнобыльскай тэмы – яшчэ адно наступства яе дзяржаўнай «прыватызацыі»).

Вось што мы ведаем пра свой рэгіён на сёньня:

– на тэрыторыі, якая недапушчальная для жыцьця, у вобласьці пражывае 185 тысячаў чалавек

– з 1,8 мільёнаў гэктараў сельгасугодзьдзяў, якія значна забруджаныя радыёнуклідамі, 1,4 мільёна гэктараў выкарыстоўваюцца ў земляробчай вытворчасьці

– вобласьць на першым месцы ў краіне па захворваемасьці на сухоты як сярод дарослых, так і дзяцей

...У гадавіну чарнобыльскай катастрофы абыйдземся без эмоцыяў. Успомнім. І памаўчым.

Рэдакцыя «ТМ»

P.S. Сёлета магілёўскія дэмакратычныя арганізацыі не замаўлялі ніякіх грамадзкіх акцыяў з нагоды гадавіны Чарнобыльскай трагедыі. Мяркуецца, што прадстаўнікі іх прымуць удзел у шэсьці і маніфэстацыі, якія пройдуць 25 красавіка ў сталіцы Беларусі.

Аднаго і таго-ж чалавека судзяць за выбарчую актыўнасьць і за выбарчы байкот

У Глуску на кватэры Генадзя Янушэўскага, аднаго з чальцоў раённай камісіі па выбарах прэзыдэнта, міліцыя правяла ператрус, падчас якога шукала матэрыялы, што маюць дачыненьне да дзейнасьці камісіі. Санкцыю на ператрус даў раённы пракурор І., як патлумачылі міліцыянты, яны яшчэ наведаюць кватэры ўсіх актывістаў выбарчай кампаніі. Сьпіс усіх сябраў камісіі ў іх ёсьць.

Першая міліцэйская вылазка «здабычы» дала няшмат: яны знайшлі некалькі чыстых бланкаў падпісных лістоў і столькі-ж старых улётак... Магчыма, гэта паўплывала на ранейшыя намеры мясцовых «пінкертонаў», бо болей ні да кога яны пакуль не завіталі.

А ў пятніцу прайшоў другі этап суда над Ігарам Кірыным, які ў Глуску ачольвае раённую камісію па выбарах прэзыдэнта. Але «судзяць» яго не за гэта. Ініцыятарам разгляду справы стаўся пракурор раёна, які ўгледзеў у дзеяньнях сп. Кірына, як на дзіва, «заклікі да байкоту выбараў...» (гаворка ідзе пра мясцовыя выбары). Паводле меркаваньня пракурора, гэта вынікае з падпісаньня Ігарам Кірыным Заявы грамадзкіх арганізацыяў, пра якую «ТМ» згадваў у папярэднім нумары. Першы раз суд адкладваўся, бо сп. Ігар запрасіў адваката. Апэратыўна прыехаць у Глуск ніхто з праваабаронцаў ня здолеў. Аднак слушных парадаў колькі далі, зь якіх І.Кірын і скарыстаўся. Цяпер перапынак у «слуханьні» зьвязаны з тым, што суд чакае дастаўкі з рэдакцыі «Народнай волі» копію арыгіналу вышэйзгаданай Заявы зь непасрэднымі подпісамі.

Уласная інфармацыя

Зварот Праваабарончага Цэнтру «Вясна-96» да грамадзянаў Беларусі

Нашая арганізацыя вядзе маніторынг парушэньняў Канстытуцыі і законаў падчас выбараў Прэзыдэнта Беларусі, прызначаных на 16 траўня. Нашая мэта – абарона вашых правоў!

Просім усіх, чые правы абіраць і быць абраным былі парушаныя, каго за ўдзел у выбарчай кампаніі выклікалі ў міліцыю, суд, пракуратуру, КГБ ці пагражалі, паведамляць пра гэта ў нашую арганізацыю на адрэсу: 220007, Менск, паштовая скрыня 88.

З фактамі парушэньняў Канстытуцыі і законаў будуць азнаёмленыя кіраўнікі дэмакратычных дзяржаваў, міжнародных праваабарончых арганізацыяў, а таксама ААН і АБСЭ.

Старшыня ПЦ «Вясна-96» Алесь БЯЛЯЦКІ

БАЛКАНЫ: ДЗЬВЕ ВАЙНЫ

Цэлы народ падвергнуты выгнаньню. Паратунак яму дае вольны сьвет

З аднаго боку – вачыма расейскіх журналістаў, больш падобных, праўда, гэтымі днямі на прапагандыстаў – мы, як быццам, нядрэнна ведаем сёньняшнюю балканскую вайну. «Натаўскія самалёты скінулі бомбы... на горад... прадпрыемства...- мост...». «Патрыярх Алексій адбыў на Балканы з міратворчай місіяй». «Мілошавіч сустрэўся з Руговам...». «У ходзе візыты Прымакова было прапанавана...»

А што робіцца там, у Касоўскім краі, дзеля выратаваньня насельніцтва якога ад сэрбскага генацыду ваенная апэрацыя NATO і пачалася? Пра гэта можна дазнацца, слухаючы толькі замежныя радыёстанцыі альбо праглядаючы адпаведныя сайты ў Інтэрнэце. Для тых, хто зусім ня ведае, пра што гаворка, паведамляем (са спасылкай на аб'ектыўныя і незалежныя крыніцы інфармацыі): у Касове – генацыд, зьнішчэньне цэлага народа, выгнаньне яго з тэрыторыі краю, забойствы мужчынаў і зьдзекі над жанчынамі, старымі і дзецьмі, там – ужываньне мэтадаў, вядомых сьвету з часоў сталінска-гітлераўскай палітыкі ў адносінах да «дрэнных» народаў.

Гэта ня можа не шакаваць сучасныя дэмакратычныя грамадзтвы. Адпаведна й сусьветная супольнасьць ставіцца да бялградзкага рэжыму. «ТМ» вырашыў пазнаёміць чытачоў з рэакцыяй краіны, якая знаходзіцца далёка ад канфлікту і не бярэ непасрэднага ўдзелу ў вайсковых і дыпляматычных дзеяньнях.

– 13 красавіка ў Тэль-Авіве ў аэрапорце «Бэн Гурыён» прызямліўся самалёт кампаніі ISRAAIR, на якім знаходзіліся 104 уцекачы з Касова. Іх сустракалі прадстаўнікі ўраду, Каралева прыгажосьці Ізраілю, журналісты, навучэнцы, сотні людзей з кветкамі і падарункамі. Але бальшыня тых, хто прыбыў, былі настолькі змучаныя, што марылі толькі аб адным: хутчэй дайсьці да таго месца, якое цяпер будзе іхным домам. Пры гэтым шмат хто зь іх да поўнага зьдзіўленьня сустракаючых пыталіся: «Нас усіх зараз адправяць на тэрыторыі?».. Паехалі альбанскія ўцекачы, канешне, не на «тэрыторыі», а ў вадзін з самых багатых кібуцаў на поўначы краіны – Магам-Міхаэль – дзе кожную сям'ю ўжо чакаў асобны дом. Толькі адна сям'я пакуль што ў Магам-Міхаэль не паехала. Ламію Яха, ейнага мужа і двух маленькіх дзетак са сьлязьмі ў вачох сустракаў Двор Быковіч – чалавек, якога яна ніколі ў жыцьці ня бачыла. У часе Другое Сусьветнае вайны бацькі Ламі выратавалі ад нацыстаў маці Быковіча, і на працягу доўгага часу хавалі яе. Ані выратавальнікі, ані тая, якую яны выратавалі, да сёньняшняга спатканьня не дажылі. А вось іхныя дзеці абдымаліся на «Бэн Гурыёне».

Уцекачоў сустракалі й прадстаўнікі камітэту ахвяраў Галакоста, якія першымі распачалі збор сродкаў на карысьць альбанскіх уцекачоў. Зрэшты, сёньня ўжо цяжка ўспомніць, як гэта пачалося, бо на працягу многіх дзён у пунктах збору дапамогі стаяць чэргі. Людзі нясуць палаткі, цёплыя коўдры, грошы, кансэрвы, адзеньне... Ізраіль просіць аб тым, каб на мяжы з Макэдоніяй была павялічаная колькасьць ягоных вайсковых лекараў, матывуючы гэта тым, што ў іх куды большы досьвед дапамогі людзям у палявых умовах, чымсьці ў іхных калегаў зь іншых краінаў. Некалькі дзён таму ў ізраільскі палявы шпіталь у Макэдоніі была дастаўленая жанчына, у якой пачаліся датэрміновыя роды. Лекары выратавалі маці зь дзіцём, а бацькі вырашылі назваць дзяўчынку Сарай у гонар маці габрэйскага народу. Відаць, хутка маленькая альбанка Сара прыедзе ў Ізраіль.

Увечары, у памяць ахвяраў Галакоста, у Ерусаліме адбылася жалобная цырымонія. Над горадам запалілі шэсьць вялічэзных факелаў як напамін пра шэсьць мільёнаў загінуўшых. Прэм'ер-міністар Б.Нетаньягу, выступаючы, адзначыў: «Мы, габрэі, павінны быць асабліва чульлівымі да пакутаў іншых народаў. Мы перажылі Галакост і таму абавязаны прыходзіць на дапамогу тым, хто зьведвае выгнаньне й вынішчэньне».

На ўсім шляху з аэрапорта ў кібуц Магам-Міхаэль уцекачоў суправаджалі плякаты «Сардэчна запрашаем дадому».

Рэдакцыйны АГЛЯДАЛЬНІК друку й пошты (па матэрыялах радыё Свабода)

Як абмінуць пагрозу закрыцьця

Днямі ў Менску адбылося чарговае паседжаньне Рабочай групы (РГ) Асамблеі недзяржаўных арганізацыяў Беларусі.

Да прыняцьця быў прапанаваны праект заявы «Абаронім дэмакратычную грамадзянскую супольнасьць у Беларусі». Пасьля дыскусіі заява была прынятая. У ёй выказваецца пратэст супраць захадаў рэжыму зьнішчыць у Беларусі грамадзкі сэктар, а таксама зварот да міжнароднае супольнасьці адпаведнага зьместу.

Старшыня РГ Асамблеі Вінцук Вячорка адзначыў, што Дэкрэт №2 прэзыдэнта А.Лукашэнкі патрабуе правесьці перарэгістрацыю грамадзкіх аб'яднаньняў «у сьціслы тэрмін»: да 1 ліпеня. Да таго-ж рашэньне прымацца будзе ня органамі юстыцыі, а невядомай камісіяй з шырокімі паўнамоцтвамі «не пушчаць». Усьведамленьне таго, што мэтаю рэжыму ёсьць перавод пэўных арганізацыяў на нелегальнае становішча, вымагае ад сяброў РГ выпрацоўкі канкрэтовых рашэньняў, парадаў альбо рэцэптаў дзеяньня для недзяржаўных арганізацыяў (НА). Дарэчы, Выканаўчым бюро Асамблеі была праведзеная падрыхтоўчая праца ў гэтым кірунку. Сфармаваныя тры групы юрыстаў, якія будуць кансультаваць прадстаўнікоў НА па пытаньнях перарэгістрацыі. Групы мабільныя, таму вырашана 24-25 красавіка наладзіць іх працу ў рэгіёнах. Прадстаўнікі з раёнаў могуць прыехаць у абласны цэнтар каб безпасярэдне атрымаць неабходныя рэкамэндацыі.

Была заслуханая справаздача дырэктара Выканаўчага бюро Асамблеі Уладзімера Роўды, які паведаміў пра стан справаў па выхаду бюлетэню Асамблеі, пра хаду кампаніі SOS, спыніўся на бягучых пытаньнях.

РГ падтрымала заяву пратэсту Задзіночаньня беларускіх студэнтаў супраць прымусовага разьмеркаваньня матурыстаў пасьля заканчэньня ВНУ.

P.S. Інфармацыю аб пачатку кансультацыяў юрыстаў па пытаньнях перарэгістрацыі ў Магілёве можна атрымаць па тэлефонах: 25-64-73, 22-34-98, 22-97-82.

Уласная інфармацыя

У гасьцях у князёў і рыцараў

Суботнім днём прадстаўнікі магілёўскага згуртаваньня моладзі «Патрыёты Бацькаўшчыны. Рух у Эўропу» на запрашэньне Наваполацкага аб'яднаньня «Княжыч» наведалі Полацак. Была наладжаная экскурсія па гораду, сустрэча зь сябрамі «Княжыча» й невялічкі імправізаваны канцэрт на старажытнай дудзе, якую хлопцы з «Княжыча» зрабілі самі, дарэчы, як і многія іншыя беларускія музычныя інструмэнты. Мясцовыя дзяўчаты прасьпявалі народныя песьні.

Да ўсяго гэтага дадалося знаёмства з даволі вядомым рыцарскім клюбам «Жалезны воўк». Наваполацкія рыцары паказалі нам сваю майстэрню і фотаархіў. Зараз яны рыхтуюцца да пастаноўкі спэктаклю. Па дарозе дадому магілёўцы наведалі Віцебск ды Оршу. Але аб гэтым чытайце ў наступных нумарах «ТМ».

Дзяніс НОВІКАЎ

РЭПЛІКА «ТМ»

Два засмучальныя моманты

Днямі ў «Магілёўскіх ведамасцях» быў надрукаваны ліст прарэктара магілёўскага Ўнівэрсітэта Івана Мартынава. Аб ягоным ідэалягічным патасе можна меркаваць ужо па загалоўку, які да ліста паставіла альбо рэдакцыя, альбо аўтар: «Югославы! Наши сердца с вами!»...

У Балканскім ваенным канфлікце, як вядома, ня ўсе знаходзяцца на баку шматпакутнага альбанскага насельніцтва сэрбскай правінцыі Касова. Рознагалосьсі выкліканыя найперш палітычнымі прыхільнасьцямі розных краінаў і, адпаведна, людзей. Аднак-жа найбольш ваяўнічае непрыняцьце ваеннага пакараньня нацыяналістычна-камуністычнага рэжыму Мілошавіча, які не паўшоў і ня йдзе на пошук палітычнага ўрэгуляваньня этнічна-дзяржаўнай праблемы, дэманструюць дзяржаўныя колы Расеі і Беларусі. І Масква і Менск маюць кожны сваю і разам агульныя ўнутраныя прычыны для такіх паводзінаў. Сярод-жа «простых людзей» абодвух краінаў пануе на гэты конт калі не абыякавасьць, дык здаровы сэнс: разьбяруцца бяз нас! Але так думаюць, мяркуючы па публікацыі «МВ», ня ўсе. Як ужо сказана вышэй, няма нічога дзіўнага ў наяўнасьці розных меркаваньняў. Але інтанацыя прарэктарскага ліста ня можа не засмучаць. Чалавек, пэўна, зь нялёгкім уласным лёсам, на якім адбіліся пакуты апошняй вайны – малалетні вязень фашысцкага канцлягеру – не спачувае пакутнікам і ахвярам вайны бягучай, а ледзь не заклікае да яе працягненьня. Падаецца, што браты-югаславы (цікава, хто маецца на ўвазе, бо югаславы – гэта і сэрбы, і чарнагорцы, і касоўскія альбанцы, а да нядаўняга часу імі былі харваты, басьнійцы і г.д.) цікавыя аўтару «патрыятычнага ліста» толькі як нагода для аб'яўленьня вайны беларускай апазыцыі. Ён узрушаны «деформированием совести» у апазыцыі, якая, па ягоных словах, «уже зовёт танки НАТО на нашу землю». Няма для яго і сакрэтаў наконт сапраўднага намеру Захаду: «бомбят Югославию, а метят в Россию и Беларусь». Іван Мартынаў заклікае, «по поручению Могилевской областной Ассоциации малолетних узников фашистской неволи, насчитывающей в своих рядах свыше двух тысяч членов», узьняць голас пратэсту, а таксама ў фонд дапамогі югаслаўскаму народу пералічыць аднадзённы заробак «всех белорусов». (Дарэчы, калі гаворка ідзе пра альбанцаў, якіх Мілошавіч выкідвае з краю, рэдакцыя «ТМ» ня супраць, калі толькі сп. Мартынаў вызнае іх за югаславаў).

Аднак ёсьць у нас і другое засмучэньне. Ці сапраўды ўсе дзьве тысячы былых малалетніх вязьняў фашызму думаюць таксама як аўтар ліста, і ці сапраўды яны яму давалі такое «поручение». І яшчэ: ці дапушчальна займацца выхаваўчай працай у студэнцкім асяродзьдзі чалавеку, які такім адкрытым чынам займаецца палітыкай і сам настолькі «однозначно» палітызаваны?..

P.S. Рэдакцыя з задавальненьнем надрукуе рэакцыю сп. Мартынава альбо рэктарата, не гаворачы пра Асацыяцыю, на нашую рэпліку. Робім гэтую заўвагу ў сувязі з тым, што непасрэдна са сп. Мартынавым не знаёмыя і адчуваем пэўную няёмкасьць моманту. Таму просім прыняць да ведама нашае шчырае нежаданьне хоць нечым асабіста пакрыўдзіць чалавека. Мы перакананыя, што прарэктар падзяляе наш прафэсійны патас: Ісьціна, як і права выказваць СВАЮ думку, даражэй за ўсё!

Рэдакцыя «ТМ»

РАДЫЁ СВАБОДА
BELARUS SERVICE RFE/RL

Слоўнік Свабоды

Сёлета ад пачатку года Беларуская Служба радыё Свабода вядзе рубрыку «Слоўнік Свабоды. XX стагодзьдзе ў беларускай мове. Слова для памяці і роздуму». «ТМ» вырашыў скарыстаць гэтыя матэрыялы ў друкаваным выглядзе з тым, каб дапамагчы нашым чытачам атаясамляць сабе й свае мары з нашай агульнай беларускай ПАМЯЦЬЦЮ і ГІСТОРЫЯЙ.

З гэтага нумару штотыдзень мы друкуем слоўнік Свабоды.

Трасянка

Слова *трасянка* бярэ свой пачатак зь сялянскага побыту. Калі вобмаль было ласага, мурожнага ці поснага сена, яго страсалі з саломы, каб дацягнуць да травы. Хай і не на поўніцу, елі трасянку і каровы, і коні.

Другое значэньне слова *трасянка* ўзьнікла ў выніку спачатку паланізацыі, а потым у асноўным як вынік павальнай русыфікацыі, асабліва за савецкім дыктатам.

З маленства помню – бабуля Маланьня кпіла з падшляхтунасці, з «пшэвруцэнцаў», як яна іх называла, якія казалі: «Едзэ конь бялы, а другі варанэй».

Пры камуністычным рэжыме верхнія слаі чынавенства былі завезеныя з Расеі, а сярэдні і ніжэйшы слой русыфікаваліся саматужна. І шырылася трасянка.

Асабліва калярытная трасянка была ў чырвоных памешчыкаў. Дома іншы ў асноўным гаварыў больш-менш па-беларуску, а ўжо на нарадах – ад раёну і вышэй – стараўся «па-рюсски». І тады перлі пэрлы кшталту «вобразна гавара», «нада апрадзяліцца». Слова, схопленае на ляту з вуснаў чарговага генэральнага сакратара, даводзілася да абсурду. «Образна гавара мы праступілі да копкі бульбы». «Образна гавара мы зжалі азімыя».

Трасянка была выведзеная і на ўзровень Вярхоўнага Савету. Яна пачала называцца дземянцееўкай.

Апошнім часам з вуснаў кіраўніка рэжыму прагучала адкрыцьцё, што ў Беларусі на ўрадавым узроўні – не трасянка, а новая расейская мова, яе беларускі варыянт. Тут ужо расейцам трэба сказаць усьлед за Тургеневым: «Как не впасть в отчаяние...»

Трасянка мае таварнае кляймо «Зроблена ў СССР. Рамонту не падлягае». У нармальнай цывілізаванай дзяржаве мова асноўнай нацыі – дзяржаўная. А ў нас, пакуль дзяржава будзе нагадваць нешта стрэсенае, трасянка будзе квітнець на пасьмех адукаваных народаў. Страх ад камуністычнай ідэалёгіі амаль невылечны, асабліва ў нашай беларускай рэчаіснасьці.

Рыгор БАРАДУЛІН

Лягер

Лягер – небеларускае слова. Запазычанае за Пятром І зь нямецкай расейскае слова «лагерь» у нас вымаўлялася як «лягер», і ў адным шэрагу з «трапкай» і «чаем» служыла падставаю для пашыраных уяўленьняў савецкае наменклятуры пра грубасьць беларускай мовы.

Увогуле лягер – гэта стаянка, звычайна часовая, пад адкрытым небам і з часовым жытлом. У лягеры не жывуць, а толькі перабываюць, кантуюцца, марынуюцца, церпяць.

Людзі майго пакаленьня ўпершыню сустракалі гэтае слова ў кнігах пра амэрыканскіх піянэраў – першапраходцаў. Пасьля мы траплялі ў піянэрскі лягер і прыблізна тады-ж даведваліся пра фашыстоўскія канцэнтрацыйныя лягеры, хоць паралелі не рабілі. Нарэшце стала вядома і пра ГУЛАГ – сталінскую галоўную лягерную ўправу.

Памятаю, калі на ўроках аднаклясьніца павярталася да свавольніка, які тарганўў яе за касічку й казала: «прыдурак лягерны», тады гэта разумелася як вытворнае менавіта ад лягеру піянэрскага. Гэта пазьней вычыталася ў «Архіпэлягу ГУЛАГу» Салжаніцына, што у сталінскіх лягерах быў такі тэрмін: прыдурак лягерны.

Такім чынам лягеры складаліся ў нехраналягічную пасьлядоўнасьць: фашыстоўскі канцлягер, піянэрскі, і толькі пасьля ГУЛАГ.

Лягеры перамешаных асобаў, лягеры ўцекачоў, канцэнтрацыйныя, лягер папраўча-працоўных работ – найчасьцей у гісторыі гэтае слова зьвязанае зь людзкім няшчасьцем, гвалтам чалавека над чалавекам і зь няволяй. І толькі ў савецкай рэчаіснасьці яно мусіла зьвязвацца наадварот – з маладосьцю, радасьцю, здароўем. Лягер піянэрскі, спартовы, лягер алімпійскага рэзэрву. Было й пераноснае – Лягер міру.

Ва ўласна беларускай гісторыі слова лягер няма. Гэта не наша слова, якое абазначае не нашыя рэаліі, якія цяпер сыходзяць у нябыт.

Што да грунвальдзкіх ваяроў і піянэраў-першаадкрывальнікаў, дык яны застануцца ў нашых кнігах, але ставаць будуць ня лягерам, а абозам, як гэта спрадвеку і было ў Беларусі.

Сяргей ДУБАВЕЦ

Шыць

Шыць як жыць. Як араць ці касіць.

«Наша Сора то шые, то пора», – так у мове замаўцаўся трывалы малюнак беларускага побыту, як правіла, местачковага. Прафэсійныя кравецкія навыкі найчасьцей перадаваліся ў спадчыну ў габрэйскіх сем'ях, але без уменьня шыць не пражыла у гэтым стагодзьдзі ніводная беларуская жанчына.

Шылі, вышывалі, перашывалі, падшывалі, пераніцоўвалі... Адсюль пайшло гаваркое слова *падшыванец* – падлетак, які хутка расьце, чые штаны ў заплатках, надточаныя. Мала хто з падшыванцаў меў у парадку свае школьныя сшыткі. Пра лёгкую апранаху кажуць: ветрам падшытая. У папулярным фільме камплімэнт неардынарнай жанчыне гучаў так: «Вы-ж у нас не з канвэеру, Вы ў нас індпашыў...» Доўгі час перадавіц вытворчасьці прэміравалі адрэзамі на сукенку ці блюзку. Машынка «Зінгер» у вёсцы была прадметам гонару і зайздрасьці, і не адна сям'я паехала ў Сыбір проста таму, што нехта на гэтую машынку паклаў вока, а потым пацягнуў з дому раскулачаных.

Шыцьцё – залатое рамяство, але жанчыны абшываюць сябе і свае сем'і, як правіла, не ад багатага жыцьця. Швейная машынка – нішто іншае, як прыкмета натуральнай гаспадаркі. І натуральнае жаданьне многіх – вырвацца з кола гэтай неабходнасьці. У сваіх успамінах пра візыту Купалы ў Чэхаславакію колішняя праская студэнтка згадвае тайную просьбу Купаліхі: завядзі ты мяне ў краму, дзе можна купіць пару гатовых блюзак. У часы надыходу джынсаў мы таксама спрабавалі перагнаць Захад на швейных машынках – тады штаны-падробкі называлі *самастрокамі*.

Швейная тэрміналёгія пранікла ва ўсе тэматычныя пласты мовы: як нітка за іголкай, ваду напарсткам насіць, шыта белымі ніткамі... Або – шыць справу. Тут майстрамі была пэўная катэгорыя мужчынаў, якія ўмелі іголкі заганяць пад пазногці.

У Койданаве (Дзяржынску), дзе й цяпер працуе адна з найбуйнейшых у Беларусі швейных фабрык, дзяўчат і жанчын сталі жартам абзываць *шпулькамі*. Так і кажуць: са шпулькай ажаніўся.

Алена ЦІХАНОВІЧ

Папулярнае за савецкім часам слова «датэрмінавасьць» трывала вяртаецца ў беларускі ўжытак. Датэрмінова, напрыклад, адбывалася галасаваньне ў мясцовыя саветы. Другі тур наогул афіцыйна быў абвешчаны на два дні раней. Ясна, што гэта дало свае станоўчыя вынікі: цяпер усе саветы «сфармаваныя», бо сказаць выбраныя неяк не выпадае.

Цікавую параду, заўважце, – ня 1-га красавіка, а ў сярэдзіне месяца даў жыхарам свайго Горацкага раёна галоўны санітарны ўрач. Зьвярнуўшы ўвагу на шматлікія санітарна-гігіенічныя парушэньні з боку работнікаў гандлёвых кропак і ўстановаў, як дзяржаўных, так і прыватных, ён зрабіў людзям такую падказку (цытуем па газэце «Ленінскі шлях»): «В случае, когда возникают какие-то сомнения о качестве товара или продукта, лучше отказаться от покупки и выбрать продукты у другого продавца или в другом магазине» (!) Цікава, ці бывае сам галоўны ўрач у крамах па іншых клопатах, акрамя праверак?

Уся афіцыйныя газэты вобласьці дружна надрукавалі вялікі артыкул абласнога камітэта кантролю аб дасягненьнях у выкананьні ўказа прэзыдэнта аб абароне спажывецкага рынку. Ён чытаецца цікава, амаль як дэтэктыў. Служба кантролю паведаміла шмат фактаў парушэньняў – адкрытых і схаваных, раскрыла ўсе мэтады і хітрыкі, што прымяняюць парушальнікі ўказа, каб нанесьці ўрон нашаму спажывецкаму росквіту. Вось толькі аб прычынах, якія спарадзілі такую немалую колькасьць «падрыўнікоў» стабільнасьці – ані слова. Прычына-ж напаверхні, пра яе ня трэба пісаць вялікія артыкулы: беларуская эканамічная стратэгія і тактыка вядзе краіну ў бездань. Пры такой сытуацыі сапраўды кожны кілаграм цукру альбо масла, вывезены на продаж у суседнюю краіну (хутка будзе забаронена перавозіць ва ўласных межах), мае вагу ледзь не «дывэрсіі і падрыву».

Дарэмна паверылі нашыя прыватныя сельскія гаспадары адміністрацыям раёнаў, калі напачатку зімы саступілі калгасам цялятаў ды іншую жыўнасьць. Зь імі не разьлічыліся пасёньня. Не вінаватыя і калгасы: на закуп маладняку ад прыватнікаў гаспадаркам была паабяцаная крэдытная пазыка. Яна не прыйшла. Зараз, як вядома, уся ўвага – веснавой сяўбе. На яе патрэбы, магчыма, пойдуць грошы, «сэканомленыя» за аплату амаль 20 тыс. галоў прыватнага маладняку.

КРОНІКА ТЫДНЯ Ў ПАДЗЕЯХ І ФАКТАХ

Чавуская раённая газэта надрукавала артыкул-падказку ўладзе, дзе ўзяць сельгастэхніку, якой не хапае для правядзеньня сяўбы: у сялянаў, якія маюць у сваім карыстаньні трактары, грузавікі і прычэпы, набытыя ў свой час зь ліку «сьпісаных» у гаспадарках. Газэта падлічыла, што гэтага хапіла б для поўнага камплектаваньня тэхнікай 5-ці гаспадарак. Газэту зьдзіўляе, што прыватная тэхніка на хаду ў той час, як «калектыўная» – на прыколе. Выданьне тонка нагадвае «адпаведным органам», што запчасткі, салярка і г.д. «у крамах не прадаюцца»: ці ня час пацікавіцца тым, што ёсьць у людзей і адкуль узялося?.. Нездарма газэта носіць рашучую і нежартаўлівую назву – «Іскра».

Сваю кнігу сэрыі «Памяць» са спазьненьнем ад іншых раёнаў пачалі рыхтаваць музэйныя работнікі, журналісты, іншыя «байцы ідэалягічнага фронту» самага маладога ў вобласьці Дрыбінскага раёну. З гэтай мэтай яны зьвярнуліся да жыхароў з просьбай паведамляць факты, дасылаць успаміны, дзяліцца здымкамі. Больш за ўсё аўтарскі калектыў «гісторыка-дакумэнтальнай хронікі» цікавяць раздзелы будучага выданьня, што будуць прысьвечаныя ВОВ (так у аўтарскім звароце – рэд.), вайне ў Афганістане, Чачэніі і Анголе... Такія, на іх погляд, беларускія этапы «вялікага шляху».

Па сьведчаньні адміністрацыйнай камісіі Быхаўскага райвыканкаму, найбольш пастаянныя парушэньні, якія трапляюць на яе разгляд, зьяўляюцца п'янства людзей на рабочых месцах і хаваньне прадаўцамі тавараў ад продажу. Затое і штрафаў гэтыя «справы» даюць у бюджэт больш за іншых: са 141 млн. руб., налічаных камісіяй летась, 84 мільёны заплацілі «дзяржаве» пазначаныя вышэй парушальнікі.

Перад няпростай дылемай стаяць зараз калектывы і кіраўнікі прамысловых прадпрыемстваў, якія маюць (на сваю бяду?) сельскагаспадарчыя падсобныя цэхі. Да ўсіх паступіў з выканкамаў рашучы загад: усе – на вёску! Трактарысты, кіроўцы разам з тэхнікай мусяць ратаваць вясковую калектыўную гаспадарку. Спробы некаторых дырэктараў патлумачыць «вэртыкальшчыкам», што гэтым загадам яны спрыяюць зрыву веснавой кампаніі ў падсобных гаспадарках прадпрыемстваў, што ўрэшце адаб'ецца на падвышаным попыце гараджан на сельгаспрадукцыю, разумення ў чыноўных кабінэтах не знаходзяць. Не таму, канешне, што яны сапраўды не разумеюць праблему, а таму, што такое распараджэньне прагучала з вуснаў прэзыдэнта на сэлектарнай нарадзе. У гэтай «баявой абстаноўцы» не пашкадаваны нават палкоўнік Апанасевіч, які дагэтуль кіраваў абласной міліцыяй, а зараз кінуты на падмогу ў Круглянскі раён – «кадказным за правядзеньне сяўбы».

З калектыву прадпрыемства «Клімавіцкая сельгасхімія» летась звольнілася 43 чалавекі, былі прынятыя – 47. А ўсяго тут працуючых 100. Начальства, якога трэцяя частка, можна ня ўлічваць. Такім чынам, атрымаецца баш-на-баш: за год усе сышлі, усе памяняліся. Цякучасьць тлумачыцца нізкімі заробкамі. Яны такія таму, што калгасы не замаўляюць прадпрыемству адпаведных работаў па тойжа прычыне – няма чым плаціць. Праблемы, як і людзі, безвынікова ходзяць па бясконцаму колу.

Інфармацыйная служба «ТМ»

КРОНІКА ТЫДНЯ Ў ПАДЗЕЯХ І ФАКТАХ

Праграма тэлебачаньня з 26 красавіка па 2 мая

•• Понедельник, 26 апреля ••

Праграму тэлеканалаў мы друкуем на замову чытачоў. Гаспадары праграмы падаюць нам яе на расейскай. Рэдакцыя фізычна (па часе) не пасьпявае яе перакласьці. Просім разглядаць гэтыя старонкі як тэхнічна-службовы матэрыял, які ня мае дачыненьня да зьместу й характару нашай газэты.

БТ

6.30, 7.10 Доброе утро, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 23.50 Новости.
8.15 Резонанс.
9.10 Потребительская корзина.
9.25 Телебарометр.
9.40 "Сегодня с вами..."
10.05 Здоровье.
10.30 "Все дело в шляпе".
11.10 Новые имена.
11.15 "Зарница". Короткометражный худ.фильм БТ.
12.05 Теленавигатор.
12.25 Музыка без границ.
13.15 "Мгновения радости". Док. фильм БТ.
13.25 Худ.фильм "Черный аист".
15.10 "Чародей-2. Страна Великого Дракона".
15.35 Экология и медицина.
16.00 ТВ — школе.
16.20 Авто-парк.
16.30 "Возможности "Зеленого Бора". Телеочерк.
16.45 Премьера песни.
17.10 "А музыка звучит..." Группа "Парк Горького".
17.30 "Зона". По поэме В.Некляева.
17.50 Информационно-рекламный блок.
17.55 Новые имена.
18.00 "От сердца к сердцу". Международная благотворительная акция в поддержку детей Чернобыля.
19.45 Политические диалоги.
20.10 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 "Догорела свечечка". Телеверсия спектакля.
23.05 Криминальная хроника.
23.10 Белорусский хит-парад.
23.15 Третий тайм.

ОРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
8.15 "Во имя любви".
9.15 "Здоровье".
9.40 "Пушок и Дружок". Мультфильм.
10.00 Поле чудес.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 Сериал "Космическая полиция".
14.45 Мультфильм.
14.55 Звездный час.
15.30 ...До шестнадцати и старше.
16.00 "Во имя любви".
17.15 Угадай мелодию.
17.45 Здесь и сейчас.
18.15 Программа "Человек в маске".
18.55 Эдвард Радзинский. "Кровь и призраки русской смуты". Фильм 1-й.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.45 Приключенческий сериал "Горец-IV". "Полковник".
21.45 Взгляд.
22.30 Однако.
22.45 Фильм К.Шахназарова "День полнолуния".

"РОССИЯ"

6.00 Доброе утро, Россия.
9.10 "Миледи".
10.00, 16.00, 19.00, 23.25 Вести.
15.15 Музыка, музыка...
15.25 "Первые поцелуи".
16.30 "Башня".
17.00 Гомеопатия и здоровье.
17.10 В.Артмане и И.Калныньш в мелодраме "Театр". 1-я серия.
18.25 "Мистер Бин — Черная змеюка-IV".
19.40 Подробности.
19.55 Трансляция концерта из ГЦКЗ "Россия".
23.10 Дежурная часть.
23.55 Магазин на диване.

"КУЛЬТУРА"

7.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Новости культуры.
7.25 "4:0 в пользу Танечки". Худ. фильм.
8.50 Романсы Н.А.Римского-Корсакова.
9.00 "Демидовы". Худ. фильм. 1-я серия.
10.15 Художница Е.Кочетенкова.
10.40 Мне снится Ясная Поляна.
11.40 После новостей...
12.00 "Под сенью дружных муз". Д.Веневитинов.
12.20 "15-й подъезд".
12.50 "Цитаты из жизни". Академик А.Яншин.
13.45 А.Николаи. "Бабочка... Бабочка". Телеспектакль.
15.00, 17.30 Новости.
15.10 "Лукоморье".
15.30 "Чародейки из предместья". Худ. фильм.
16.50 Сны горожанки.
17.00 Мир авиации.
17.40 Вальсы И.Штрауса.
18.00 "Атомный президент". Док. фильм.
18.35 "Шукшин и Трифонов: молчаливый диалог".
19.10 Чудо-сказка.
19.50 "Типично по-британски". Док. фильм.
20.45 После новостей...
21.05 "Демидовы". Худ. фильм. 1-я серия.
22.20 Контрабасы улыбаются.
22.30 "Театр моей памяти".

НТВ

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00 "Сегодня утром".
8.10 "Солдаты удачи" (США).
9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сегодня.
9.15 Вчера в "Итогах".
10.15 Куклы.
10.30 Итоги. Ночной разговор.
11.30 "Старый телевизор" вспоминает: "Красное и черное".
13.30 "Арина".
14.20 "Сегоднячко". Красная стрела.
15.30 Мир кино. "Наводнение: кто спасет наших детей?" (США).
16.20 Мультфильм.
16.40 Впрок.
16.55 "Любовь и тайны Сансет Бич".

"МОГИЛЕВ-1" на БТ

13.15 Пунктир.
13.45 Ток-шоу "Лестница".
14.25 Телепоцман.
14.45 Мультфильм.

"МОГИЛЕВ-1"

17.30 "Блистательные Азераки".
18.20 Мультфильм.
18.40 Бобруйский вариант.
19.00 Тяжелый день.
19.30 Праздник в вашем доме.
20.20 Телемагазин.
20.30 День области.
20.50 Астро-дайджест.
21.00 "Наш общий друг".Худ.фильм.
22.55 День области.
23.05 "Роковая ошибка".Детектив.

2 КАНАЛ

18.00 "Победоносный голос верующего".
18.30, 20.30 Городские новости.
18.40, 19.50 Бостонский оркестр.
19.25 "Арест и воля".
20.40 "Гу-га". Худ. фильм.

•• Вторник, 27 апреля ••

БТ

6.30, 7.10 Доброе утро, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 23.55 Новости.
8.15 Политические диалоги.
8.40 Потребительская корзина.
9.10 ТВ — школе.
9.30 К 10-й годовщине Конвенции о правах ребенка. Ток-шоу "Это XXI".
10.15 Станция "Академия наук".
10.30 "Сегодня с вами..." Главный художник Государственного театра музыкальной комедии РБ Е.Ждан.
11.10 Новые имена.
11.15 "Ветер в спину".
12.00 Третий тайм.
12.30 "А музыка звучит..."
13.15 Мистер "Силач-98".
14.05 Туробъектив.
14.25 Бездельник.
15.15 "Чародей-2. Страна Великого Дракона".
15.45 Видеокурс английского языка.
16.10 ТВ — школе.
16.40 "Время и люди". Телеочерк.
17.10 Уроки Натальи Новожиловой.
17.35 Гости в дом.
18.05 "Ветер в спину".
18.50 Новые имена.
19.15 "Алло, "Событие". Прямая линия.
19.55 Международные спортивные новости.
20.15 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 Худ.фильм "Люди на болоте". 1-я серия.
23.15 Криминальная хроника.
23.20 Белорусский хит-парад.
23.25 Музыка без границ.

ОРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
8.15 "Во имя любви".
9.20 Взгляд.
10.00 "Три новеллы". Мультфильм.
10.15 Смехопанорама.
10.50 Домашняя библиотека.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 Сериал "Космическая полиция".
14.45 Счастливый случай.
15.30 ...До шестнадцати и старше.
16.00 "Во имя любви".
17.15 Угадай мелодию.
17.45 Здесь и сейчас.
18.15 Тема.
18.55 Эдвард Радзинский. "Кровь и призраки русской смуты". Фильм 2-й.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.45 А.Самохина и Н.Еременко в фильме "Царская охота". 1-я и 2-я серии.
23.05 Однако.

"РОССИЯ"

6.00 Доброе утро, Россия.
9.10 "Миледи".
10.00, 16.00, 19.00, 23.50 Вести.
15.15 Музыка, музыка...
15.25 "Первые поцелуи".
16.30 "Башня".
17.00 Гомеопатия и здоровье.
17.05 Мелодрама "Театр". 2-я серия.
18.25 "Мистер Бин — Черная змеюка - IV".
19.40 Подробности.
19.55 "Аншлаг" представляет.
20.30 И.Кобзон в фильме "Прощание с державой". 1-я и 2-я серии.
22.30 Урмас Отт с...
23.35 Дежурная часть.
0.20 Магазин на диване.

"КУЛЬТУРА"

7.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Новости культуры.
7.25 "Типично по-британски". Док. фильм.
8.15 Хрупкая вечность.
9.05 "Демидовы". Худ. фильм. 2-я серия.
10.20 "Театр моей памяти".
10.50 Поет О.Погудин.
11.00 Мир авиации.
11.40 После новостей...
12.00 "Рассказы старого сплетника". "Вспоминая Веру Панову".
12.25 Живое дерево ремесел.
12.30 Про фото.
13.00 Ключи серебряные.
13.45 Новое кино.
14.10 "Российский курьер".
14.50 Романсы в исполнении А.Славного.
15.00, 17.30 Новости.
15.10 "Лукоморье".
15.30 "Его я встретил в зоопарке". Худ. фильм.
16.35 Безумный день...
17.10 Ортодокс.
17.40 Ноу-хау.
17.55 Тихий вечер.
18.20 "Документ-панорама".
19.05 Мультфильм.
19.15 Чудо-сказка.
19.50 "Хрустальный дворец". Балет на музыку Ж.Бизе в постановке Джорджа Баланчина.
20.20 Художник Зиновий Шершер.
20.45 После новостей...
21.05 "Видеопоэзия". К.Кедров.
21.15 "Демидовы". Худ. фильм. 2-я серия.
22.30 "Москва. БЗК". Концерт оркестра Московской консерватории.

НТВ

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00 "Сегодня утром".
8.10 "Любовь и тайны Сансет Бич".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сегодня.
9.15 Герой дня без галстука.
9.40 Криминал.
10.05 Своя игра.
10.30 Дог-шоу "Я и моя собака".
11.30 "Старый телевизор" вспоминает: "Красное и черное".
13.30 "Детектив Нэш Бриджес".
14.20 "Сегоднячко". Красная стрела.
15.25 "Семнадцать мгновений весны". 1-я серия.
16.40 Впрок.
16.55 "Любовь и тайны Сансет Бич".

"МОГИЛЕВ-1" на БТ

14.05 Тяжелый день.
14.30 Бобруйский вариант.
14.50 Мультфильм.

"МОГИЛЕВ-1"

17.30 "Школьный учитель".
18.15 Мультфильмы.
18.45 "Вояж без саквояжа".Арабские Эмираты.
19.00 Служба ваших забот."Как доехать до дачи?"
19.35 Праздник в вашем доме.
20.20 Телемагазин.
20.30 День области.
20.50 Астро-дайджест.
21.00 Праздник в вашем доме.
21.35 "В открытом море".Комедия.
23.20 День области.
23.30 "Самурай".Триллер.

2 КАНАЛ

18.00 "Победоносный голос верующего".
18.30 Муз. антракт.
18.40 "Союзмультфильму — 60".
18.57, 20.40 Прогноз погоды.
19.00 "Дерзкие и красивые".
19.25 "Удивительные истории".
19.50 "Поздравления".
20.30 Мультфильм.
20.43 "Пляж".
21.30 Высокая мода.
21.40 Триллер "Рискуя жизнью".
23.05 Спортивная программа.

•• Среда, 28 апреля ••

БТ

6.30, 7.10 Доброе утро, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 23.55 Новости.
8.00 "Алло, "Событие".
8.40 Потребительская корзина.
9.10 ТВ — школе.
9.40 Видеокурс английского языка.
10.05 Хореографический спектакль "Белоснежка и гномы".
10.25 Телеочерк .
11.10 Новые имена.
11.15 "Ветер в спину".
12.05 Компьютерный полигон.
12.25 Зорная ростань.
13.15 Видимо-невидимо.
14.25 Ток-шоу "Карамболь" с участием группы "Отпетые мошенники".
15.10 "Чародей-2. Страна Великого Дракона".
15.35 "Свой родник". Телеочерк.
15.50 "5 х 5".
16.20 "Ровесники". Акция, посвященная Международному дню солидарности молодежи.
17.15 "Медосмотр". Док.фильм.
17.40 "Макаенка,9".
18.05 "Ветер в спину".
18.50 Новые имена.
19.15 "Сегодня с вами..." Министр жилищно-коммунального хозяйства РБ Б.Батура.
19.40 Спортивные новости.
20.00 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 "Люди на болоте". Худ.фильм. 2-я серия.
23.15 Криминальная хроника.
23.20 Белорусский хит-парад.
23.25 Королевская охота.
0.05 Темная комната.

ОРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
8.15 "Во имя любви".
9.20 Тема.
9.55 Мультфильм.
10.10 В мире животных.
10.50 Домашняя библиотека.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 "Космическая полиция".
14.45 Классная компания.
15.00 Зов джунглей.
15.30 ...До шестнадцати и старше.
16.00 "Во имя любви".
17.15 Маски-шоу.
17.45 Здесь и сейчас.
18.15 Человек и закон.
18.55 Эдвард Радзинский. "Кровь и призраки русской смуты". Фильм 3-й.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.45 О.Борисов и А.Солоницын в фильме "Остановился поезд".
22.30 Однако.
22.45 "Собрание заблуждений". "Искушение доктора Дзяня".

"РОССИЯ"

6.00 Доброе утро, Россия.
9.10 "Миледи".
10.00, 16.00, 19.00, 0.35 Вести.
15.15 Музыка, музыка...
15.25 "Первые поцелуи".
16.30 "Башня".
17.00 Гомеопатия и здоровье.
17.05 К.Лавров, Е.Киндинов, Ж.Прохоренко и Е.Соловей в детективном телесериале "Колье Шарлотты". 1-я серия.
18.25 "Мистер Бин — Черная змеюка - IV".
19.40 Подробности.
19.55 Сам себе режиссер.
20.25 "Прощание с державой". 3-я и 4-я серии.
22.25 VIII церемония вручения Российской национальной музыкальной премии "Овация".
1.45 Дежурная часть.

"КУЛЬТУРА"

7.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Новости культуры.
7.25 "Документ-панорама".
8.20 Керамист В.Кучер.
8.50 Книжный кладезь.
9.05 "Дым отечества". Худ. фильм.
10.30 Моя судьба — эстрада.
11.00 Музеум.
11.40 После новостей...
12.00 "Кумиры". Юрий Любимов.
12.30 "Меняя шаг". Телевизионная версия авангардного балета.
13.10 "Театр одного художника". К.Сомов.
13.45 Страна Фестивалия.
14.10 Живое дерево ремесел.
14.15 "Осенние портреты". Е.Пастернак.
14.40 "Без визы".
15.00, 17.30 Новости.
15.10 "Лукоморье".
15.30 "Беляночка и розочка". Х/ ф.
16.35 "Эколокол".
17.00 Боярский двор.
17.40 Ю.Домбровский. "Гений I ранга Земли и Галактики".
17.50 "Документ-антология".
19.10 Чудо-сказка.
19.55 "Танцы на юбилей". Д.Эллингтон.
20.45 После новостей...
21.05 "Дым отечества". Худ. фильм.
22.30 "Даль говорящая вернись..." М.Цветаева.

НТВ

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00 "Сегодня утром".
8.10 "Любовь и тайны Сансет Бич".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сегодня.
9.15 Детектив "Без видимых причин".
10.40 "Среда".
11.30 "Старый телевизор" вспоминает: "Красное и черное".
13.30 "Детектив Нэш Бриджес".
14.20 "Сегоднячко". Красная стрела.
15.25 "Семнадцать мгновений весны".
16.40 Впрок.
16.55 "Любовь и тайны Сансет Бич".

"МОГИЛЕВ-1" на БТ

14.25 Служба ваших забот."Как доехать до дачи?"

"МОГИЛЕВ-1"

17.30 Ток-шоу "Мужской клуб".
18.20 "Спорт и...".Тележурнал.
18.40 Мультфильм.
18.50 Телеприемная. В студии заместитель председателя Могилевского облисполкома В.Савченко.
19.45 Праздник в вашем доме.
20.20 Телемагазин.
20.30 День области.
20.50 Астро-дайджест.
21.00 Праздник в вашем доме.
21.35 "Убийцы на замену".Боевик.
23.00 День области.
23.10 Спорт планеты.

2 КАНАЛ

18.00 "Победоносный голос верующего".
18.30, 21.30 Городские новости.
18.40 "Союзмультфильму — 60".
18.57, 20,40 Прогноз погоды.
19.00 "Дерзкие и красивые".
19.25 "Случайный свидетель".
19.50 "Поздравления".
20.30 Мультфильм.
20.43 "Пляж".
21.40 Историческая драма "Папесса Иоанна".
23.30 Спортивная программа.

•• Четверг, 29 апреля ••

БТ

6.30, 7.10 Доброе утро, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 17.45, 19.00, 0.10 Новости.
8.15 "Сегодня с вами..."
8.40 Потребительская корзина.
9.10 Королевская охота.
9.40 Актриса театра и кино Е.Борзова.
10.05 "Все мы родом из детства".
11.10 Новые имена.
11.20 "Аистенок". Короткометражный худ.фильм БТ.
12.00 Наш край. "У истоков Немана".
12.25 "А музыка звучит..." Поет Елена Казанцева.
13.15 Д.Харатьян в худ.фильме "Зеленый фургон". 1-я серия.
14.25 "В кругу друзей". Памяти артиста Юрия Кухаренка.
15.10 "Чародей-2. Страна Великого Дракона".
15.35 Видеокурс английского языка.
16.00 ТВ — школе.
16.30 Усадьба.
16.55 Новые имена.
17.00 Футбол. Кубок Беларуси. 1/4 финала. БАТЭ (г.Бобруйск) — "Днепр-Трансмаш" (г.Могилев).
19.15 Политические диалоги.
19.40 Спортивные новости.
20.00 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 Ц.Роббинс в приключенческом фильме "Эрик—викинг" (США).
23.30 Криминальная хроника.
23.35 Белорусский хит-парад.
23.40 Крок.
0.25 Акколада.

ОРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
8.15 "Во имя любви".
9.15 Человек и закон.
10.05 Клуб путешественников.
10.50 Домашняя библиотека.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 "Космическая полиция".

14.45 Волшебный мир, или Синема.
15.00 Улица Сезам.
15.30 ...До шестнадцати и старше.
16.00 "Во имя любви".
17.15 Угадай мелодию.
17.45 Здесь и сейчас.
18.10 Комедия Л.Гайдая "Жених с того света".
19.05 "Чтобы помнили..." Л.Марков.
19.45 Спокойной ночи,малыши!
20.00 Время.
20.45 Л.Марков в фильме "Русское поле".
22.20 Однако.
22.35 Песня-99.

"РОССИЯ"

6.00 Доброе утро, Россия.
9.10 "Миледи".
10.00, 16.00, 19.00, 23.55 Вести.
15.15 Музыка, музыка...
15.25 "Первые поцелуи".
16.30 "Башня".
17.00 Гомеопатия и здоровье.
17.10 "Колье Шарлотты". 2-я серия.
18.25 "Мистер Бин — Черная змеюка - IV".
19.40 Подробности.
19.55 "Два рояля".
20.40 "Прощание с державой". 5-я и 6-я серии.
22.40 "Жара в Лос-Анджелесе".
23.40 Дежурная часть.
0.25 Автошоу.
0.55 Магазин на диване.

"КУЛЬТУРА"

7.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.00 Новости культуры.
7.25 Ноу-хау.
7.40 "Документ-антология".
8.55 Поклонникам Терпсихоры.
9.10 "Приваловские миллионы". Худ. фильм. 1-я серия.
10.30 "Звук мироз". В.Хлебников.
11.40 После новостей...
12.00 Памяти Л.Власенко.
12.30 Живое дерево ремесел.
12.35 Театральная "лимита".
13.45 Е.Образцова. Г.Свиридов. "Отчалившая Русь". Вокальная поэма на слова С.Есенина.
14.20 "Без визы". "В Великобритании".
14.30 "Дом актера". Неизвестный Барышников.
15.00, 17.30 Новости.
15.10 "Лукоморье".
15.30 "Близнецы в зоопарке". Худ. фильм.
17.00 "Элегия". Амалия Ризнич.
17.40 Новое кино.
18.05 "Российский курьер".
18.45 Пробуждение "Спящей красавицы".
19.15 Чудо-сказка.
19.50 "Время музыки". Платон Керженцев.
20.20 Борис Пастернак. "О, знал бы я..."
20.45 После новостей...
21.10 "Приваловские миллионы". Худ. фильм. 1-я серия.
22.30 Джазофрения.

НТВ

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00 "Сегодня утром".
8.10 "Любовь и тайны Сансет Бич".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сегодня.
9.15 Худ. фильм "Одиссея любви" (Италия — Франция).
11.30 "Старый телевизор" вспоминает: "Красное и черное".
13.30 "Детектив Нэш Бриджес".
14.20 "Сегодняшко". Красная стрела.
15.25 "Семнадцать мгновений весны".
16.40 Впрок.
16.55 "Любовь и тайны Сансет Бич".

"МОГИЛЕВ-1" на БТ

13.15 Телеприемная.В студии заместитель председателя Могилевского облисполкома В.Савченко.
14.05 ДАО.

"МОГИЛЕВ-1"

17.30 Ток-шоу "Я сама".
18.20 Из жизни женщин.
18.50 "Молодильные яблоки".Мультфильм.
19.10 Праздник в вашем доме.
20.20 Телемагазин.
20.30 День области.
20.50 Астро-дайджест.
21.00 Праздник в вашем доме.
21.35 "Вечерний лабиринт".Комедия.
22.45 День области.
22.55 "Вкус возмездия".Мелодрама.

2 КАНАЛ

18.00 "Победоносный голос верующего".
18.30 Муз. антракт.
18.40 "Союзмультфильму — 60".
18.57, 20.40 Прогноз погоды.
19.00 "Дерзкие и красивые".
19.25 "Клуб "Белый попугай".
19.50 "Поздравления".
20.30 Мультфильм.
20.43 "Иллюзия убийства".
21.30 Высокая мода.
21.40 "Звездная пехота". Фантастика.
23.50 Спортивная программа.

•• Пятница, 30 апреля ••

БТ

6.30, 7.10 Доброе утро, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 23.45 Новости.
8.15 Политические диалоги.
8.40 Потребительская корзина.
9.10 ТВ — школе.
9.40 Видеокурс английского языка.
10.05 Уроки Н.Новожиловой.
10.30 Усадьба.
11.10 Новые имена.
11.20 "Ветер в спину".
12.10 Сделано в Беларуси. Минский завод автоматических линий.
12.25 Родное слово.
13.15 "Зеленый фургон". Худ.-фильм. 2-я серия.
14.30 "По заповедным местам Беларуси".
15.15 "Чародей-2. Страна Великого Дракона".
15.40 "Фото из альбома". Телеочерк.
16.00 Регион.
16.25 "Риск-версия". Телеигра.
17.10 "А музыка звучит..." Песни на стихи Ф.Боровского.
17.35 Наш край. "У истоков Немана".
18.00 "Ветер в спину".
18.50 Новые имена.
19.15 "Сегодня с нами..." Декан факультета журналистики БГУ В.Воробьев.
19.40 Спортивные новости.
20.00 Добрый вечер, Беларусь!
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Событие.
22.00 Р.Боринже и В.Абриль в мелодраме "Замечательная эпоха" (Франция).
23.35 Криминальная хроника.
23.40 Белорусский хит-парад.
23.55 "Супермодель Беларуси-99".

ОРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Новости.
8.15 "Во имя любви".
9.15 Программа "Человек в маске".
10.00 "Чтобы помнили..." Л.Марков.
10.40 Смак.
11.15 Программа "Вместе".
14.15 Фильм-сказка "Джек в стране чудес".
16.00 "Во имя любви".
17.15 Джентльмен-шоу.
17.45 Играй, гармонь любимая!
18.15 Здоровье.
18.45 Поле чудес.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.45 "Ника-99". Итоги кинематографического года. В перерыве: Тема недели.

"РОССИЯ"

6.00 Доброе утро, Россия.
9.10 "Миледи".
10.00, 16.00, 19.00, 23.20 Вести.
15.15 Музыка, музыка...
15.25 "Первые поцелуи".
16.30 "Башня".
17.00 Гомеопатия и здоровье.
17.10 "Колье Шарлотты". 3-я серия.
18.25 "Мистер Бин — Черная змеюка-IV".
19.40 Подробности.
19.55 "Городок".
20.30 "Прощание с державой". 7-я и 8-я серии.
22.30 Подиум д'арт.
23.00 Дежурная часть.
23.50 Психологическая драма "Мое поколение" (Италия).
1.25 Магазин на диване.

"КУЛЬТУРА"

7.05, 11.30, 13.30, 19.30, 23.05 Новости культуры.
7.25 Консилиум.
7.50 "Святая обитель". Свято-Данилов монастырь.
8.30 Безумный день.
9.00 "Приваловский миллионы". Худ. фильм. 2-я серия.
10.20 Концерт Р.Керера.
10.50 "Российский курьер".
11.40 После новостей...
12.00 Живое дерево ремесел.
12.05 Время музыки.
12.35 "Путешествие к Набокову".
13.45 О.Аросева... и другие.
14.45 "Без визы". "Прогулка по Парижу".
15.00, 17.30 Новости.
15.10 "Лукоморье".
15.25 "Приключения маленького Мука". Худ. фильм.
17.00 Быть месту пусту?
17.40 Страна Фестивалия.
18.05 Испанский час.
18.45 Ваше сословие.
19.10 Чудо-сказка.
19.50 Власть факта.
20.05 "Царская ложа". В.Самодуров.
20.45 После новостей...
21.05 "Приваловские миллионы". Худ. фильм. 2-я серия.
22.25 "Апокриф. Литература и "Метрополь-99".

НТВ

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00 "Сегодня утром".
8.10 "Любовь и тайны Сансет Бич".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сегодня.
9.15 Детектив "Возвращение "Святого Луки".
10.50 Мультфильм.
11.30 "Красное и черное". Заключительная часть.
13.30 "Детектив Нэш Бриджес".
14.20 "Сегодняшко". Красная стрела.
15.20 "Семнадцать мгновений весны".
16.40 Впрок.
16.55 Футбольный клуб.

"МОГИЛЕВ-1"

17.30 "Рассказы о животных".
18.00 "Полиция Лос-Анджелеса".Телесериал.
18.50 Телепоцман.
19.10 Праздник в вашем доме.
20.20 Телемагазин.
20.30 Пунктир.
21.00 Астро-дайджест.
21.10 Праздник в вашем доме.
21.45 "Война да Винчи". Боевик.
23.20 День области.
23.30 "Мертвый источник". Боевик.

2 КАНАЛ

18.00 "Победоносный голос верующего".
18.30, 21.30 Городские новости.
18.40 "Союзмультфильму — 60".
18.57, 20.57 Прогноз погоды.
19.00 "Иллюзия убийства".
19.45 "Поздравления".
20.45 Мультфильм.
21.00 "Альфред Хичкок представляет".
21.40 "Люди в черном". Фантастика.
23.20 Музыкальная коллекция.

•• Суббота, 1 мая ••

БТ

7.00 Доброе утро, Беларусь!
8.00 Континент.
8.15 Столица.
8.40 Потребительская корзина.
9.00, 15.00 Новости.
9.10 Мультфильм.
9.35 "Белая Русь". Гала-концерт лауреатов конкурса молодых эстрадных исполнителей(г.Минск).
10.35 "Сегодня с вами..." Главный художник г.Минска по организации массовых праздников и театральных представлений В.Семенько.
11.00 Вершина мира.
11.25 "Око".
11.50 "Все нормально, мама!"
12.25 Спортивные новости.
12.45 Усадьба.
13.10 Новые имена.
13.15 "Династия-2. Семья Колби".
14.00 Док. фильм "Край чистой воды".
14.25 Олимп.
15.10 Уроки Н.Новожиловой.
15.35 Познай себя. "Я танцевать хочу..."
15.55 Ток-шоу "Это моя работа". Мостостроитель.
16.25 Бон тон.
16.55 "Моя судьба, моя жизнь, моя игра — хоккей". Видеофильм.
17.30 "Белое солнце пустыни". Худ. фильм.
18.50 "Земляки".
19.40 Из достоверных источников.
20.00 Новые имена.
20.05 Бездельник.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.40 Лирическая комедия "Белые Росы".
23.05 Белорусский хит-парад.
23.20 Спортивные танцы. Чемпионат РБ.
23.50 Видимо-невидимо.

ОРТ

6.00 "Доброе утро".
9.00, 14.00 Новости.
9.15 Программа "100%".
9.45 "Утренняя почта".
10.20 "Каламбур".
10.50 Смак.
11.10 Возвращение Третьяковки.
11.25 Мир и война Виктора Астафьева.
12.00 Худ. фильм "Освободите Вилли!"
13.50 Мультфильм.
14.15 "Ералаш".
14.30 Н.Рыбников в фильме "Весна на Заречной улице".
16.05 Хоккей. Чемпионат мира. Открытие. Сборная Словакии — сборная Канады.
18.30 Е.Петросян в спектакле "Когда финансы поют романсы".
20.00 Время.
20.50 Продолжение спектакля "Когда финансы поют романсы".
22.40 М.Гибсон в фантастическом боевике "Безумный Макс".

"РОССИЯ"

7.00 О.Волкова, А.Неволина в фильме "Счастливый неудачник".
8.25 "Юбилей в кругу друзей". Концерт Надежды Бабкиной.
11.15 Золотой ключ.
11.30 Продолжение концерта Надежды Бабкиной из ГЦКЗ "Россия".
13.00, 19.00 Вести.
13.35 Сиреневый туман.
14.35 Юбилей театра-кабаре "Летучая мышь".
16.05 Л.Орлова, Н.Черкасов, Ф.Раневская и Р.Плятт в кинокомедии "Весна".
18.00 Моя семья.
19.35 "Прощание с державой". 9-я и 10-я серии.
21.45 Мистическая драма "Пророчество" (США).
23.25 Звуковая дорожка.

"КУЛЬТУРА"

9.10 "Читая Библию".
9.20 "Мировая деревня". "Круг жизни".
9.50 "Музыкальная история". Худ. фильм.
11.10 Затеси Виктора Астафьева.
12.05, 13.45 И.Дворецкий. "Ковалева из провинции". Спектакль Ленинградского академического театра им. Ленсовета.
13.30, 21.00 Новости культуры.
14.35 Говорит и обманывает И.Кио.
15.30 "Знаменитые замки Европы". Шамбор (Франция).
15.55 Музыка с улыбкой.
16.55 Очевидное — невероятное.
17.30 Новости.
17.35 "Судьба, судьбою, о судьбе".
18.30 Мультфильм.
18.45 Чудо-сказка.
19.00 "Париж танцует Дягилева". "Гранд-Опера".
20.30 "Кто там..."
21.20 Блеф-клуб.
21.55 "Первый троллейбус". Х/ ф.

НТВ

7.00 Сегодня.
7.15 Н.Волков в фильме-сказке "Старик Хоттабыч".
9.00, 11.00, 15.00 Сегодня.
9.15 Криминал.
9.40 Впрок.
9.55 "Миго-инопланетянин" (США).
10.25 Телеигра "Пойми меня".
11.20 "Старый телевизор" вспоминает: "Первомай".
12.25 Своя игра.
12.50 О.Даль, М.Неелова и А.Вертинская в музыкальной комедии "Тень".
14.30 "Русский век". Александр Ширвиндт.
15.15 "Она написала убийство" (США).
16.10 Суд идет.
17.00 Дог-шоу. "Я и моя собака".

"МОГИЛЕВ-1"

17.30 "Удивительные игры народов мира". Япония.
18.00 Мультфильмы.
19.00 С любовью.
20.25 Телемагазин.
20.35 "Крылья голубки".Мелодрама.
22.20 Астро-дайджест.
22.30 Диск канал.
23.00 "Дневники Красной туфельки". Эротика.

2 КАНАЛ

15.00 "В долине папоротников". Мультфильм.
16.10 Муз. антракт.
16.30 Сокровища "Кронона".
17.00, 18.30 "Поздравления".
18.00 "Благая весть с Риком Реннером".
19.30 Индийское кино.
21.50 Высокая мода.
21.55 "Последний танец". Худ. фильм.
23.35 Спортивная программа.

•• Воскресенье, 2 мая ••

БТ

7.00 Доброе утро, Беларусь!
8.00 Док. фильм.
8.45 Потребительская корзина.
9.00, 15.40 Новости.
9.11 Хоровая капелла мальчиков и юношей из г.Бреста, хореографический ансамбль "Вдохновение" СШ № 121 г.Минска.
9.51 Видеофильм "Европейские Дни наследия в Республике Беларусь".
10.05 Туробъектив.
10.30 "Все нормально, мама!"
11.05 "Я вернулся навсегда". Телеочерк о первой выставке произведений Марка Шагала.
11.40 Арсенал.
12.05 Спортивные новости.
12.25 Сделано в Беларуси. Открытое акционерное общество "Белпакт".
12.40 Марсово поле.
12.55 Новые имена.
13.05 "Династия-2. Семья Колби".
13.50 Сельчане.
14.20 Золотые ключи.
14.55 Хоккей. Чемпионат мира. Беларусь — Россия.
17.45 "На волне взаимопонимания".
18.25 "Зорная ростань".
18.55 Теленавигатор.
19.15 Новые имена.
19.20 Стадион.
19.40 Колыбельная.
20.00 Резонанс.
20.50 Ток-шоу "Карамболь" с участием коллектива радио "Мир" и Л.Вайкуле.
21.25 Худ.фильм по роману Ф.Кафки "Процесс"(Великобритания—Чехия).
23.20 Премьера песни.
23.35 Авто-парк.
23.45 Бархатный сезон.
0.20 Чемпионат мира по автогонкам "Формула-1". Гран-при Сан-Марино.

ОРТ

6.55 Худ. фильм "Узник замка Иф". Фильм 1-й. 1-я серия.
8.05 "Бременские музыканты". Мультфильм.
8.25 На чемпионате мира по хоккею.
9.00, 14.00 Новости.
9.15 Пока все дома.
9.50 "Непутевые заметки".
10.05 Утренняя звезда.
11.00 Армейский магазин.
11.30 Играй, гармонь любимая!
12.00 Худ. фильм "Освободите Вилли - 2".
13.35 "По следам бременских музыкантов". Мультфильм.
14.15 В мире животных.
14.55 Хоккей. Чемпионат мира. Сборная России — Сборная Беларуси.
16.30 Новости спорта.
17.30 "Ералаш".
17.40 Худ. фильм "Великолепная семерка".
20.00 Время.
20.35 КВН-99.
22.40 Худ. фильм "Бал".

"РОССИЯ"

7.00 Мультфильмы.
7.35 50х50: Буду звездой!
8.30 Мультфильмы.
9.00 Доброе утро, страна.
9.35 Сам себе режиссер.
10.00 "Сто к одному". Телеигра.
10.45 "Вершки и корешки". Мультфильм.
11.00 Русское лото.
11.40 Мир книг.
11.55 "Тайна Сахары" (Италия).
13.00 Вести.
13.30 Неделя власти.
14.00 "Реченька-речушка". Юбилейный творческий вечер В.Девятого.
15.40 А.Жаров, Л.Удовиченко, В.Стеклов и Л.Ярмольник в авантюрной комедии "Вальс золотых тельцов".
16.55 Футбол. Чемпионат России. "Торпедо" (Москва) — "Алания" (Владикавказ).
19.00 Зеркало.
20.00 "Я приду". Концертная программа, посвященная творчеству В.Мигули.
21.45 Программа "Уловка 22".
22.40 Дежурная часть.
23.05 Фильм Паоло и Витторио Тавиани "Отец-хозяин" (Италия).

"КУЛЬТУРА"

9.10 "Читая Библию".
9.20 Книжный кладезь.
9.35 "Огниво". Худ. фильм.
10.55 Консилиум.
11.20 В.-А.Моцарт. "Симфония ля-мажор, ч. 4". Исполняет оркестр Государственного Эрмитажа "Санкт-Петербург Камерата".
11.30 "Экспедиция Чиж".
12.00 А.С.Пушкин. "Золотой петушок".
12.10 "Два бойца". Худ. фильм.
13.30, 21.00 Новости культуры.
13.45 "Золотая ветвь". Художник Тимур Новиков.
14.15 Телесуфлер.
14.30 "А прошлое кажется сном..."
15.30 "Знаменитые замки Европы". Уорвик (Англия).
15.55, 17.35 Шедевры мирового музыкального театра. Дж. Верди. Опера "Фальстаф" в постановке театра "Ковент-Гарден".
17.30 Новости.
18.30 "XX век в кадре и за кадром". "Дорогой мистер Гейбл".
19.20 Мультфильм.
19.30 Чудо-сказка.
19.40 "Судьба, судьбою, о судьбе".
20.30 "С потолка".
21.20 "Культура вне границ". Пианист Д.Мацуев в Посольстве Польши.
21.50 Фильм Д.У.Гриффита "Дом, милый дом".
22.50 Осел и соловей.

НТВ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сегодня.
7.15 Г.Плужник в комедии "Вратарь".
8.40 "Фитиль".
9.15 А.Баталов в фильме "Три толстяка".
10.45 Мультфильм.
11.15 Музыкальный фильм "Берт Ригби, ты дурак".
12.50 Одиссея Романа Карцева.
14.05 "Арина".
15.30 Футбол. Чемпионат России. "Спартак" (Москва) — "Черноморец" (Новороссийск).

2 КАНАЛ

15.00 "Тролль в центральном парке". Мультфильм.
16.20 Муз. антракт.
16.35 "Шестнадцатилетние".
17.00 "Поздравления".
18.00 Джойс Майер. "Жизнь в слове".
18.30 Мультфильмы.
19.00 "Хищники". Док. фильм.
19.50 "Секретные материалы".
20.35 Мультфильм.
20.40 "Пляж".
21.25 Высокая мода.
21.30 "Тумстоун: легенда Дикого Запада".
23.40 Спортивная программа.

ВАНДРОЎКА ЗА КРАТЫ

СУЧАСНЫ ЛЕТАПІС

Андрэй МЕЛЬНІКАЎ

Працяг. Пачатак у №№7 – 15

10 кастрычніка ўсю хату перакідваюць на трэці паверх у № 56. Адсюль скрозь рэшку добра відаць цывільны будынак праз вуліцу. Тэарэтычна, можна туды «застраліцца». На трэцім паверсе вялікія праблемы з вадой: часта зьнікае. Рэзэрв запасаем у плясьцікавыя літровыя бутылі. Пад намі – «тры-чатыры», тут досыць актыўны рух. Па некальki разоў «ганяем коней» штодня. Пэўна, гэта становіцца адной з прычын вялікага «шмону» пад час майго дзяжурства. Дзяжурны застаецца ў хаце, астатнія часова заганяюцца «на кічу». Мянты лютуюць, але нашага «коніка» не знаходзяць. Канфіскоўваецца жыдкае мыла, плясьцікавыя бутэлькі, прылады для шыцьця.

На адной з гулак знаёмімся праз сьценку з зэчкамі з суседняга дворыка. Мы – «палітычныя», яны – «эканамічныя». Яны сьпяваюць нам, я сьпяваю ім «Казку». Увечары рыхтуем для іх істотны грузік з цукеркамі, цыгарэтамі. Пішу ім мульку, дзе, апроч іншага, тэкст «Казкі». Гонім грузік амаль на другі канец корпуса. Наступнай раніцай, 24-га, усю хату йзноў пераганяюць у «тры-тры». Адказ атрымаць не пасьпяваем.

12 кастрычніка атрымліваю паперу на працяг сьледства. Праз месяц – тое самае. Ідуць «пустыя тыдні», нікуды ня дзёргаюць. Ідзе работа са сьведкамі.

Знаходжу для сябе ў хаце трывалы занятак. Тут кожны зь цягам часу знаходзіць занятак. Раблюся галоўным па прадуктах і па газэтах. З комплексу дачак складаю штодзённыя пайкі, кантралюю склад і падшыўку. Даводжу да ладу рыбу. Мафіёзі – той добра гатуе смажаную бульбу з салам з дапамогаю кіпяцільніка. Мытня – спэц па чыфу і каве. Забойца В. – «залатыя рукі»: прылады для дарогі, папяльнічкі. Гуляем у шашкі, шахматы (разрад на трэці, пэўна, цягнем), «угалкі», «мандавошку». У апошнюю – на аджыманьні ці прысяданьні (на выбар). Мытня не гуляе ні ўва што. Чытаем. На дзіва лёгка сталі рашацца розныя газэтныя задачкі. Інтэлект расьце? Ж. часам падкідвае «Moscow News» – паволі, але узгадваю мову, якую калісь вучыў.

Абодва забойцы з нашай хаты жанатыя. У абодвух – малыя дачушкі. Дачушцы В. было два тыдні, калі яго ўзялі. Успамінаючы пра малую, В. самотны: «Вярнуся – дарослая ўжо будзе. Нашто ёй тады такі айцец?! Скажа: ідзі на...»

У Мафіёзі – трое дзетак. Старэйшы, васьмігадовы, пакутуе на эпілепсію. Бацька матаўся зь ім па ўсёй дзяржаве і разнастайных народных лекарах, сам набыў у гэтай галіне багатыя веды. Кажа: у мэдыцыне тэрмін зьявіўся: «тэлівізійныя эпілепсікі» – дзеці-тэлеаматары, з-за таго й захварэўшыя. Распаўсюджаная досыць зьява.

На чарговай сьвіданцы жонка прыносіць Мафіёзі чарговую навіну: іх сутарэньне ў агароджаным і ахоўваемым доме на тэрыторыі пагранатрада ў Белавескай пушчы «невядомыя» поўнасьцю «абчысьцілі» ад усіх саленьняў ды сочываў – ля сотні слоікаў. Цікавыя людзі – пагранцы!

Напачатку зімы ўсю хату перасяляюць на першы паверх – у «адзін-ноль». Камфорту тут паменей – «дальняк» не агароджаны і электрычнасьць толькі ў час пік, але што зробіш – адаптоўваемся. Затое адсюль добра бачны гадзіньнік і анёлы на вежах Фарнага Касьцёла. Ня раз, гледзячы на іх з гулачных дворыкаў, я ўзгадваў Шалкевічава: «І дождж наклікалі анёлы... У Гародні дождж».

З майго перагарэлага кіпяцільніка робім «павуціну» і досыць пасьпяхова адпрацоўваем мэханізм яе «разгортваньня-згортваньня», калі патрэбная «забароненая» электрычнасьць.

Турэмнае радыё, што гучыць на ўвесь калідор, ведае некалькі «хітоў», якія ад штодзённага пракручваньня робяцца абрыдлымі: «Важней всего погода в доме», «Забери меня с собой», «Красивая любовь: мы отдали ей дань безумства», «Ветка сирени», «Девочка-виденье», «Кукла Маша, кукла Даша»... Калі ня круцяць гэтыя хіты і няма праверак – працуе Радыё-1. Яшчэ напачатку сядзеньня чуў Шалкевіча: «Верасень – слотная пара...», у самай сярэдзіне – некалькі песень Вольгі Цярэшчанкі, пад канец кратаў – Алеся Камоцкага і Касю. Ці была ў гэтым нейкая сымболіка?

Калі ў канцы лістапада ў хаце адрамантоўваюць радыёкропку, незадаволены толькі Мытнік. Ды ён – у меншасьці. Для яго гэта – «самае ідыёцкае радыё сьвету», для нас – хоць які голас са свабоды. Хоць зь якой, ды свабоды.

Зь Зянонам мы гуляем у «мандавошку». Зянон – мудрэйшы, ды шанцуе мне. Ён – беларус зь Віленшчыны. Я – з Воршы. Зянон зьяўляецца ў хаце ў сярэдзіне сьнежня – вусаты-валасаты мужык на мыліцах, рука і нага загіпсаваныя.

Сьледства па яго справе скончылася яшчэ да таго, як Зянона узялі. А справа заключалася ў вынасе сялетры з калгаснага складу. Далей за ўласныя хаты вынесьці не пасьпелі. Кампаньён падказаў мянтам. Зянон сыйшоў з хаты, некалькі месяцаў яго не маглі злавіць. І хрэн бы злавілі, каб ня гэтыя пераломы.

Зянон – грамадзянін Летувы. Падчас падзеяў 1990-91 гадоў заняў на Антокалі двухпакаёўку (былі тады такія, што кідалі свае віленскія кватэры і зьязджалі на рускамоўныя тэрыторыі). На той кватэры і зараз жыве Зянонава жонка. Ды з жонкай ён пасварыўся – перабраўся ў бацькоўскую хату ў Ашмянскім раёне.

Зянон – «афганец». Пасьля сядзеў у Літоўскай ССР за «хуліганку», у тым ліку – у знакамітых «Лукішках». «Лукішкі», зь яго слоў, турма тысячы на тры насельніцтва. Адным зь любімых мэтадаў выхаваньня зэкаў тамтэйшымі мянтамі быў не «дубінал», як тут, а драўляны малаток – той самы, якім прастукваюць «шконкі». Зянон шматразова парушаў рэжым, за што яго выхоўвалі малатком. Пасьля, на зоне, Зянон паступова займеў «свой бізнэс» і на сьвіданках перадаваў сям'і грошы. Па законах РБ – судзімасьць у Зянона першая і ў пэрспэктыве «сьвеціць абшчаком».

Двойчы ў Зянона праяўляецца хвароба, з-за якой ён і трапіў за краты – Зянон губляе прытомнасьць. Прыходзіць у норму менш за паўхвіліны, але гэтага дастаткова, каб яшчэ што зламаць – добра, што пасьпяваем падстрахаваць.

Зянон размаўляе на трасянцы, хутчэй на беларуска-рускай, чым наадварот. Абсалютна з-за гэтага не камплексуе, ведае мноства беларускіх прымавак ды показак, эўфэмічных вершыкаў.

Прайграючы спачатку, Зянон у хуткім часе выйграе ў мяне ў шашкі ў суадносінах прыкладна 4 да 1. А я лічыў сябе чэмпіёнам. Я здымаю гіпс зь Зянонавай рукі і зноў узгадваю свае лекарскія навыкі.

Зянон становіцца стымулам таго, што я пачынаю йзноў сьпяваць. Нечакана заўважаю, што пад «Казку» спакойна засынае палова хаты!

Характарыстыка зь месца жыхарства на Зянона прыходзіць адмоўная. Гэта не дае надзеі на станоўчы вынік суда. А на суд мы паедзем у адзін бок і, спадзяемся, адным этапам. На Астравец-Смаргонь-Ашмяны езьдзіць аўтазэк па панядзелках. Аднак, Зянона «дзёргаюць» на тыдзень раней за мяне.

Напярэдадні Новага Года раблю з пайкі белага хлеба крыжык, фарбую яго зубной пастай і замацоўваю над рэшкай. Пад ім мы сустракаем чыфам 1998-ы. Мянты не чапаюць яго і пасьля. Так і жывем і, здаецца, лепей робіцца ў хаце.

У першыя дні 98-га Ж. двойчы падкідвае ў хату «Народную волю». Ня думаў, што і гэтая газэта йдзе на турму. Пра мяне там нічога няма, затое ёсьць каляндар на год – ня трэба мне яго рабіць (усе «каляндарныя справы» уваходзяць у маю «кампэтэнцыю»).

На праваслаўныя Каляды Мытніку перадаюць яловую галінку й «Біблію», выдадзеную пратэстанцкім цэнтрам. Сапраўды, сьвятло йдзе ў нашу хату, дзе ўжываюцца хрысьціяне трох канфэсіяў і елка – сымбаль масонства.

Напярэдадні этапу пакую кешар неабходным, пакідаю хаце астатняе – яно тут больш каштоўнае і многафункцыянальнае, чым на свабодзе. Атрымліваю ад сукамэрнікаў ладныя кавалкі ўсялякай смачнай ежы. Прыемна. Здаецца, пры мне яшчэ нікога на этап так багата не забясьпечвалі!

Палю частку сваіх запісаў – на выпадак «шмону» з канфіскацыяй. Адразу пасьля панядзелкавага сьняданку галюся – трэба выглядаць на судзе прыстойна, бо хто ведае, ці будзе магчымасьць пагаліцца ў Астраўцы?

На гулку выходзім ажно ўчатырох, нават Мытнік ідзе (даўно такога не было). Пасьля калядных маразоў адчуваецца адліга, неба абяцае сонейка.

З гулкі і «дзёргаюць». Цісну аднасядзельцам рукі і пад канвоем, яшчэ з адным «дзёрнутым», шпарым да сваіх хат. Падхопліваю ў хаце кешар, пасьцельную бялізну, разьвітваюся. У калідоры ля каранцінаў далучаюся да групы «аўтазэкаўскіх». Вітаюся з Алегам. Чакаем, тварам да сьцяны. Затым здаем бялізну на капцёрку і – па стаканах. У маім чалавек дзесяць, гэта ўжо звыкла.

Хвілін дваццаць чаканьня – і пачынаецца рух. Спачатку забіраюць «мясцовых» – на суд. Потым шустра, без аніякіх шмонаў, пасьля знаёмай працэдуры адказу на пытаньні, пакуецца аўтазэк – фургон з трыма сэкцыямі для зэкаў і прасторай для мянтоў. Пакуемся шчыльна, але сядаем усе. Алег – побач. Дэклямуе вершыкі, дае пачытаць свае запісы. Мянты зачыняюць дзьверы і садзяцца гуляць у карты.

Аўтазэк выяжджае за браму на гарадзенскую вуліцу. У адчынены для вэнтыляцыі люк зьверху прабіваецца сонца. Гаварыць ня хочацца, думкі блытаюцца.

Бывай, турма!

Заканчэньне ў наступным нумары

НАПЯРЭДАДНІ ПАДЗЕІ

Куды імчыць «наш паравоз»

Пачатак быў пакладзены трыма «ленінскімі паравозамі». Працяг – сёлета, як штогод. На 24 красавіка прызначаны «агульнагарадзкі суботнік». Выдазены адпаведны загад.

З прамысловымі прадпрыемствамі збольшага зразумела. Праўда, не да канца. Рабочыя адпрацуюць, усё зробленае будзе ацэнена й грошы будуць пералічаныя на адмысловы рахунак. Інжынэрна-тэхнічны пэрсанал будзе прыбіраць тэрыторыю і быццам бы добраахвотна пералічыць туды-ж аднадзённы заробак. А прадпрыемства дадаткова страціць вялізную суму грошай у выглядзе падатка (налічэньняў) на заробак. Таксама, з уласнага прыбытку (за кошт спажыўцоў!), – у дзяржаўную кішэню!

А як-жа быць бюджэтнікам? Яны атрымоўваюць фіксаваны заробак, нягледзячы на колькасьць працоўных дзён у месяцы. У красавіку такіх дзён 21. Але настаўнікі, мэдыкі, работнікі культурных установаў і г.д. адпрацуюць 22 дні. Пералічыўшы аднадзённы заробак зь ліку 21-го дня, атрымаюць грошы за 20 дзён працы! Такім чынам яны адпрацуюць на суботніку два дні. Мала таго, што ў гэтай катэгорыі працоўных найменшы сярэдні заробак, дык іх яшчэ абіраюць праз такі хітрык. Відаць, лягічным было б на выбар: альбо працуй у суботу, альбо аддай аднадзённы заробак. Дык не! У нас вось так – і тое, і тое!

Які ўжо год кажуць, што гэтыя грошы пойдуць на «добраўпарадкаваньне дарог». На практыцы, аднак, – грошы скарыстаюць, як заўсёды, на яшчэ больш выдатны выгляд плошчы імя Леніна і 2-3 цэнтральных вуліцаў. Каб хто з начальства пабачыў новыя мікрараёны: Саломінка, Фаціна і г.д. Дарожнае пакрыцьцё, ходнікі, стокавыя канавы, травяны пакроў (калі ён ёсьць) і наогул уладкаваньне нагадвае горшыя мурынскія кварталы – «нэгрыцянскае гета» ў Злучаных Штатах Амэрыкі. І гэтак – з году ў год. Мы ўсё яшчэ на «паравозе»...

Н. АКТ

Суб'ектыўныя нататкі на архітэктурным тле

МАГІЛЁЎ ПОСТСАВЕЦКІ

Нашая эпоха, якую называюць постсавецкай, складаецца ня толькі з сацыяльных катаклізмаў і палітычных падзей, але і з культурных здабыткаў, у тым ліку й архітэктурных. Непасьлядоўнасьць, супярэчлівасьць і дынамізм жыцьця 90-х пэўным чынам знайшлі адлюстраваньне ў архітэктуры. Першае, што зьявілася ў сувязі са сконам камунізму – камэрцыйныя крамкі й шапікі. Быццам грыбы, вырасьлі яны на нашых вуліцах, напачатку ня вельмі турбуючыся пра свой зьнешні выгляд. Аднак высьветлілася, што і такая «несур'ёзная» архітэктура можа разнастаіць шэрасьць гарадзкога ляндшафту. Прыкладам таму – сёньняшнія шапікі на Першамайскай або стыльныя шапікі «Кока-Колы». Цікава, што «камкі» сталіся баромэтрам лібэралізацыі эканомікі й грамадзтва й калі ў апошнія гады прыйшоў «савецкі рэнэсанс», колькасьць іх значна скарацілася. Ня выключана, што пры поўнай і канчатковай перамозе «пэрзыдэнцкага сацыялізму» яны зьнікнуць зусім.

Эстэтыка постсавецкай архітэктуры мае шэраг асаблівасьцяў. У вадрозненьне ад камуністычных часоў тут больш разнастайнасьці, эклектыкі, але-ж і часьцей можна сустрэць просты непрафэсіяналізм. Яшчэ доўга прыкладам непісьменнага, саматужнага будаўніцтва будуць служыць многія катэджы пачатку 90-х гадоў. У час «вялікай халявы» на дармавыя крэдыты хапаліся будматэрыялы і зь іх хутка што-небудзь «ляпілася». У выніку масава ўзьнікалі двух-трохпавярховыя «палацы» з касымі аркамі, нягеглымі гаўбцамі, калёнамі й сьценкамі ў паўтары цагліны. Мала хто думаў, як у гэткіх дамах будзе жыцца, як іх ацяпляць, а тым больш як упісваюцца яны ў навакольнае асяродзьдзе. Цэлы пасёлак падобных забудоваў (ледзь ня самых элітарных) вырас на тарфяніку між вуліцай Габраўскай і «Абісініяй». Яшчэ адна недарэчнасьць катэджавай ліхаманкі: ці думаў хто, што стане з падмуркамі й самімі дамамі, якія стаяць амаль у балоце, праз 10-15 год? І цікава, ад каго закрываюць пасёлак шматпавярховымі новабудоўлямі з боку праспэкту Пушкіна – ад вачэй высокага начальства ці простага люду?

Асобнай размовы заслугоўваюць шматкватэрныя дамы. У 90-я будаваліся практычна тыя-ж савецкія 9-ціпавярховікі 70-80-х гадоў, хіба што менш стала панэльных, а больш цагляных, і ўзьнікла шматузроўневасьць – ад 7-мі да 16-ціпавярховых «хмарачосаў». Да таго-ж у цагляных дамоў пачалі зьяўляцца аркі, карнізы, калёны ды іншыя архітэктурныя «празьмернасьці». Але сама галоўнае – зьявіліся... страхі! Я лічу гэта адной з галоўных прыкметаў постсавецкай архітэктуры. Гаворка ідзе пра звычайны двухскатныя стрэхі або дахі больш складаных канфігурацыяў. Справа ў тым, што плоскія дахі, якія запанавалі ў савецкім будаўніцтве з 60-х гадоў, вельмі зьмянілі гарадзкі пэйзаж у горшы бок. Клясычны дах акрамя ўтылітарных заўсёды выконваў і эстэтычныя функцыі. Страха любога будынку, як правіла, «галава» і «шапка» канструкцыі. У шматпавярховых дамах гэта не заўсёды так відавочна, аднак і там дах – своеасаблівы «вянец», сэнсавае завяршэньне ўсяго архітэктурнага вобразу. Уявіце сабе вялікі натоўп людзей без галоў – прыкладна так мне бачацца шматлікія савецкія мікрараёны. Гэта, відаць, не простае супадзеньне, а гістарычная сымболіка: безаблічныя, шэрыя, бяздумныя людзі жылі ў аднолькавых, плоскатых, «безгаловых» дамах-каробках. Таму вяртаньне дахаў не толькі робіць гарадзкі сылуэт больш прыемным для зроку на фоне вячэрняга неба, але і нараджае надзею на вяртаньне разнастайнага грамадзкага жыцьця.

Тэма вяртаньня, наогул, адна з асноўных плыняў постсавецкай архітэктуры. Яна знайшла самыя розныя, не заўсёды ўдалыя формы, але найбольшых посьпехаў дасягнула ў культавым будаўніцтве. Гэтая старонка за савецкім часам была практычна вырваная з нашай культуры. З пачатку 90-х настаў сапраўдны рэлігійна-будаўнічы бум. У Магілёве занова паўстаў сабор Трох Сьвяціцеляў, дзеля чаго яму проста вярнулі «галовы» – купал, званіцу і 6 «цыбулін». «Вынырнуў» з падворку адрэстаўраваны касьцёл сьвятога Станіслава. Прырос гаспадарчымі забудовамі й годна заявіў аб сабе комплекс Нікольскай царквы. Нельга сказаць, што было створанае нешта новае ў эстэтычным пляне, але адбылася спроба вярнуць статус-кво пачатку стагодзьдзя. І клясычная строгасьць, і баракальная вынаходлівасьць, і нават стандартная «мураўёўская» традыцыйнасьць адкрылі нанова нашую забытую гісторыю.

Іншым, на маю думку павінен быць падыход да стварэньня новых культавых пабудоваў, да якіх я адношу і мэмарыяльныя комплексы, і памятныя знакі. Нельга ўвайсьці ў адну раку двойчы, а што можа з гэтага атрымацца – добра відаць па Буйніцкім полі. Вядома, там не пляналася сусьветны шэдэўр, але каўпак-капліца – цэнтар мэмарыялу – ў лепшым выпадку асучасненая копія, а ў горшым – пародыя на царкву-помнік у вёсцы Лясная пад Прапойскам. Права архітэктараў на густ і фантазыю, як адно з галоўных складаючых прафэсіі дойліда, у гэтым выпадку відавочна не было зрэалізаванае. А шкада, бо зноў такой нагоды можа і ня быць.

Крыху лепш выглядае рэканструкцыйнае будаўніцтва, асабліва спробы ўзнавіць гарадзкі ляндшафт XIX ст. у гістарычным цэнтры (сучасная вуліца Ленінская). Нягледзячы на захаваньне камуністычнай назвы і эканамічныя цяжкасьці, там аднаўляецца аблічча старога беларускага места. Хацелася, каб гэтая забота была працягнутая, не пазбаўлена арыгінальнасьці й [illegible] [illegible] і «[illegible]» драматычны тэатар, дадаўшы да ягонага будынку нешта накшталт «недабудаванай бабілёнскай вежы», праўда, строга вытрыманай у псэўдарускім стылі. Пэўнай эўрапейскасьці мог бы дадаць вуліцы Першамайскай будынак з цудоўным чырвоным дахам побач «габраўскага» дому. Але атынкоўка сьценаў, на маю думку, крыху пазбавіла яго флёру старога казённага замку.

Сярод новых здабыткаў апошняга часу можна адзначыць будынак «Беларусьбанку», што вельмі ўдала прыкрыў усе тыльныя непрывабнасьці Дому Саветаў і адначасова засьведчыў далейшае зрошчваньне ўлады і капіталу. Самы сьвежы і пакуль няскончаны «плод» архітэктурнае моды – Лядовы палац. Пакуль ён у стадыі ўдарна-ліхаманкавага ўзьвядзеньня й [illegible] [illegible] [illegible] з [illegible] [illegible] нагадвае вялікі [illegible] і няскончаны заводзік ці...

Васіль АЎРАМЕНКА

КОЛЬКІ ВАКОЛ НЯЗЬВЕДАНАГА...

Тайнапіс на твары чалавека

Маршчыны – прыкметы старэньня? Мабыць, так. Але й ня толькі. Малюнак маршчын на твары чалавека выяўляе адметнасьці яго асобы і ўласьцівыя яму асаблівасьці характару. Глядзіце на маршчыныназіральна і вы шмат чаго даведаецеся пра чалавека. Тым болей, калі скарыстаеце назіральнасьць іншых людзей.

Маршчыны ў куточках вачэй і роту – зусім не прыкмета старасьці, а выява вясёлага і жыцьцярадаснага чалавека.

Падоўжаныя радыяльныя маршчыны каля роту – прыкмета чалавека сарамлівага, палахлівага, які імкнецца быць пад чыёйсьці аховай.

Маршчыны вакол вачэй, так званыя «гусіныя лапкі», сьведчаць пра чалавека ўважлівага, дасьціпнага, пэдантычнага, магчыма занадта прыдзірлівага да дробязяў.

Маленькія гарызантальныя лініі над зьнешнім краем бровaў гавораць аб сумленнасьці і адданасьці чалавека.

Глыбокая маршчына між вачэй сьведчыць аб інтэлігентнасьці, магчыма аб сарамлівасьці. Гэткая-ж маршчына на нізкім ілбе паказвае, што чалавек заклапочаны праблемамі, рашэньня якіх ён не знаходзіць.

Доўгія гарызантальныя праз увесь лоб маршчыны без разрываў бываюць у людзей прадбачлівых і добразычлівых. Калі-ж гэтыя маршчыны разарваныя на кароткія лініі, то гэта паказвае на няздольнасьць завяршаць справы і схільнасьць да плётак.

Маршчына, якая пачынаецца ад носа і канчаецца ля края губ, гаворыць аб нейкім расчараваньні ў жыцьці чалавека (тым большым, чым глыбейшая маршчына). Такая маршчына можа зьнікаць і зноў зьяўляцца, замацоўваючыся на твары, калі жыцьцё чалавека поўніцца расчараваньнямі. Калі-ж паралельна ёй ідуць маршчыны ад вачэй, то гэта сьведчыць аб тым, што чалавек на мяжы сваіх магчымасьцяў. А гэткія-ж нахільныя маршчыны ніжэй роту – сыгнал фізічных пакутаў чалавека.

Твар усеяны маршчынамі, нібы зморшчаны, і дзьве маршчыны «вугалком» над бровамі – сьведчаньне трывожнага стану чалавека. Гэткія-ж маршчыны з вострым «вугалком» над бровамі, асабліва падкрэсьленыя аналагічнымі, але меншымі маршчынамі побач, – прыкмета агрэсіўнага характару. Калі ў дадатак да вуглавых маршчын зьяўляюцца маленькія маршчынкі ў кутках вачэй і губ, то гэта прыкмета нярвовасьці, нявытрыманасьці.

Людзі, здольныя часта зьдзіўляцца, звычайна маюць маленькія гарызантальныя маршчынкі пад вачыма.

Чалавек абыякавы або пянотны звычайна ня мае маршчын на шчоках, якія апускаюцца па прычыне расслабленасьці цягліцаў і ўтвараюць маршчыны ў кутках роту пад шчокамі.

Трэніруйцеся ў назіраньнях за маршчынамі на чалавечых тварах, у расшыфроўцы іх «тайнапісу» – і вы станеце прызнаным у сваім асяродку фізіянамістам ці хаця б зможаце вызначаць асобныя рысы характару людзей, зь якімі даводзіцца мець справу.

***Міхась БУЛАВАЦКІ* (па матэрыялах псыхалягічных публікацыяў)**

Ня сэктар гаспадараньня, а органы ўлады

Менавіта так, як заўсёды шчыра і, трэба прызнаць, трапна пазначыў сутнасьць калгасаў прэзыдэнт. Пра гэта ўзгадаў старшыня Беларускай сялянскай партыіі Яўген Лугін, які выступіў днямі з артыкулам у газэце «Навіны».

Дасьведчаны палітык паведаміў, што сельская гаспадарка ў выглядзе калгасаў распачала бягучы год у найбольш разбураным за ўсе апошнія гады стане. Больш за 70 працэнтаў калгасаў стратныя. Каля 80 працэнтаў усёй сельгастэхнікі выпрацавала свой рэсурс. Цяжка назваць дакладныя лічбы фінансовай «безкрэдытнай дапамогі», якую дзяржава (мы з вамі, дакладней) штогод марна ўкладае ў сельскую гаспадарку.

Зусім іншая карціна назіраецца ў прыватным вясковым і прыгарадным сэктары. На іх долю, разам з дачнымі палеткамі, прыпадае ўсяго крыху больш 15 працэнтаў зямельнага фонда краіны. Аднакжа яны, якіх дзяржава ня толькі не падтрымвае, а нават перашкаджае ім працаваць, даюць практычна палову ўсёй беларускай спажывецкай сельгаспрадукцыі: амаль 90 працэнтаў – гародніны і садавіны, 40 – малака, 25 – мяса, 30 працэнтаў курыных яек.

Навошта-ж так упарта трымацца за прымусовыя «калектыўныя гаспадаркі»? Вышэй патлумачана – не забыліся? – калгасы ёсьць органамі ўлады на вёсцы. І дзейнічаюць адпаведна: трымаюць людзей у палоне, у падначаленьні, у залежнасьці. Якая тут можа быць праца...

Рэдакцыйны АГЛЯДАЛЬНІК друку й пошты

ШЧЫРАЯ ГАВОРКА

Пакуль адукаванасьць у пашане...

Існаваньне прыватных настаўнікаў – «рэпэтытараў» – не навіна. Звычайна яны дапамагаюць тым навучэнцам, якім патрэбныя больш глыбокія, больш мэтанакіраваныя веды, чымсьці тыя, што прапануюць школьныя праграмы. І калі рэпэтытар – высокі прафэсіянал (як наш сёньняшні госьць), вынік яго працы з канкрэтным чалавекам дазваляе апошняму сканцэнтраваць свае сілы на сьцьвярджэньні пастаўленых перад сабой мэтаў. Мы выбралі з расповяду Рэпэтытара тое, што, на нашую думку, будзе цікавае чытачам.

Прадмова

Мой асабісты досьвед прыватнага настаўніцтва налічвае каля двух дзесяткаў гадоў. Пачалося, як гэта часта бывае, з падрыхтоўкі ў ВНУ дзяцей сваякоў. Паступова кола пашыралася сябрамі й знаёмымі. Грошай ня браў, бо – савецкі выхаванец! – лічыў пазадзяржаўны заробак за грэх, пакуль адзін са знаёмых, пераадолеўшы маё супраціўленьне, сунуў грошы ў маю кішэню і аблаяў «дурашлёпам». Цяпер гэтае «хобі» пераўтварылася ў сталую форму заробку. Зьявіліся свае сакрэты рэпэтытарскага майстэрства. Прыстасаваўся да самых розных «заказаў», бо тут – праца выключна індывідуальная.

Колькі словаў пра школу

Школа ў большасьці вучыць сёньня кепска і не зусім таму, што трэба. Праўда, не без выключэньняў. А паколькі адукаванасьць яшчэ ў пашане, то недавучаныя школай (дакладней, іх бацькі) шукаюць пазашкольных настаўнікаў. Асноўнае, чаму дзяржаўная адукацыйная сыстэма не навучае – гэта ўменьню карыстацца набытымі ведамі.

Рэалія сёньняшняга часу – расслаеньне школ на прэстыжныя (ліцэі, гімназіі, школы «з ухілам») і непрэстыжныя прывяло да зьявы «кругавой парукі» настаўнікаў прэстыжных школ. Справа ў тым, што ў прэстыжныя школы не заўсёды трапляюць больш здольныя і лепш падрыхтаваныя. Здараецца, трапляюць туды дзеці бацькоў уплывовых ці, па нашых мерках, багатых. Але трапіць у такую ўстанову – адна справа, іншая – трэба-ж там «цягнуць лямку», а гэта ня ў кожнага з такіх атрымоўваецца. Тады бацькі ідуць да настаўніка і прапануюць дадаткова займацца зь іх атожылкам за дадатковую плату. Але-ж настаўніку няёмка браць грошы за працу са сваім-жа вучнем (нібыта: сам не навучыў, ды яшчэ й зарабляеш на гэтым!). І ён «перадае» свайго недавучку сябру-калегу з суседняй школы. У сваю чаргу той у аналягічнай сытуацыі «перадасьць» свайго вучня «на дапрацоўку» першаму. І хто кіне камень у гэтых настаўнікаў, якія, маючы вышэйшую катэгорыю і паўтары стаўкі высокваліфікаванай работы, ледзь дацягваюць у зарплаце да трыццаці даляраў, чаго хапае толькі на харч?

«Ценявыя» настаўнікі – на карысьць грамадзтву

Раней мяне неяк бянтэжыла тое, што з выпускнікоў пэдагагічнага інстытута ў Магілёве (думаю, што ня толькі ў Магілёве) «троечнікі» неяк уладкоўваюцца ў гарадзкія школы, а выдатнікам месца там не знаходзіцца. Цяпер думаю, што ў гэтым ёсьць нейкая вышэйшая мудрасьць: у іншым выпадку «троечнікі» былі б і без працы, і без заробку. А так адны вучаць, не навучваючы, другія давучваюць – і ўсе пры справе, і ўсе пры заробку.

Племя рэпэтытараў жыве, множыцца і працуе, што ні кажы, на карысьць дзяржаве, хаця як бы і паза яе законамі. Дзяржава-рабаўнік і тут спрабуе адхапіць свой куш, абкладваючы прыватную пэдагагічную дзейнасьць падаткамі і ліцэнзаваньнем. Але падатковыя інспэктары ня вельмі шчыруюць на гэтай ніве, разумеючы, што шмат не ўшчыкнеш, а тое, што ўшчыкнеш, ня будзе вартым патрачаных сіл і сродкаў. Найбольш вопытныя і сталыя рэпэтытары маюць сваё кола вядомасьці, зь якога й сілкуюцца. Іншыя час ад часу расклейваюць на слупах свае абвесткі.

Здараецца, што рэпэтытары дапамагаюць зарабляць грошы і настаўнікам, нечакана для апошніх. Адзін з вучняў, падрыхтаваных знаёмым мне рэпэтытарам да паступленьня ў ліцэй, атрымаў перамогу на абласной алімпіядзе. У анкеце, якую ён запаўняў на алімпіядзе, патрабавалася назваць установу і настаўніка матэматыкі. Ён і назваў настаўніцу ліцэя, якая вучыла яго толькі паўгода й да яго посьпеху мела даволі слабае дачыненьне. У выніку настаўніца атрымала буйны грант Фонда Сораса. І званьне сорасаўскі настаўнік.

Хто зьвяртаецца па дапамогу да рэпэтытара

Зразумела, асноўную частку складаюць тыя, хто заканчвае школу і зьбіраецца стаць студэнтам ВНУ. Але й ня толькі. Некаторыя клапатлівыя бацькі пачынаюць хваляваца першым «тройкам» свайго дзіцяці ў 7-8 клясах ці нават раней. (У маёй практыцы быў выпадак, калі я па просьбе маці дапамагаў ейнаму сыну – другаклясьніку!) І гэтая група за апошнія гады прыкметна расьце. Прычын таму некалькі. Па-першае, пасьля восьмай клясы прымаюць у ліцэі. Па-другое, зьніжаецца агульны ўзровень школьнай падрыхтоўкі (гэта ў меншай ступені папрок настаўнікам, у большай меры – папрок дзяржаве). Бываюць замовы ад бацькоў на падрыхтоўку дзяцей толькі да канкрэтнага іспыту, а тое, ці застануцца якія веды ў іхных галовах пасьля – іх не цікавіць.

Якасная праца «зьнімае» моўную праблему

Я прапаную свае паслугі на дзьвюх мовах: беларускай і расейскай. Нягледзячы на даволі істотную розьніцу ў аплаце, пераважная большасьць выбірае ўсё-ж звыклую расейскую мову. Беларускую абіраюць або сьвядомыя беларусы (такія ўжо трапляюцца, што цешыць), або тыя, для каго поўная аплата досыць праблематычная. Пасьля некалькіх занятказ, на якіх ідзе прызвычайваньне да беларускамоўнай тэрміналёгіі, «раптам» высьвятляецца, што ніякіх новых цяжкасьцяў беларуская мова не стварае. І чалавек у выніку аказваецца ў выйгрышы.

Яшчэ адзін мой сакрэт

Клясычная для рэпэтытара сытуацыя: трэба навучыць карыстацца тым, чым чалавек ужо валодае, і пераканаць яго, што ён ведае ўсё неабходнае. «Ты гэта ведаеш!» – і я нагадваю яму патрэбную тэарэму. Я не пытаюся ў яго, ці ведае ён. Я проста нагадваю, але нагадваю такім чынам, што чалавек ***пазнае*** сказанае мною і ўнутрана пагаджаецца з тым, што ён гэта і сам ведаў і сам сказаў бы, але, магчыма, ня тымі словамі, больш блытана і больш доўга. «Гэтая задача для цябе вельмі простая!» – але я не прашу яго рашыць задачу, я сам паказваю рашэньне. Паказваю так, што чалавек пагаджаецца, нібыта задача вельмі простая і ён сам бы яе рашыў. Фокус у тым, ***як*** паказаць. У малодага нявопытнага рэпэтытара гэты фокус не атрымліваецца. «Гэтая задача вельмі простая», –гаворыць ён, але паказвае так, што простай яна не здаецца. І фраза аб прастаце становіцца цяпер шкоднай, бо вучань думае: калі простую задачу я не адразу зразумеў, дык што тады казаць пра складаныя!

Я паказваю рашэньні «простых» задач датуль, пакуль у чалавека ня зьявіцца «сьверб» самому іх рашаць. І «неахвотна» перадаючы яму ініцыятыву рашэньня, я папярэджваю: «А цяпер задача крыху паскладаней», але прапаную такую-ж па складанасьці ці нават крыху прасьцейшую. Ён ***павінен*** яе рашыць, каб узмацніць упэўненасьць у тым, што для яго ***такія*** задачы – не задачы.

Маналёг запісаны карэспандэнтам «ТМ»

Усё зараз кінутае на ратаваньне калгаснай сыстэмы: крэдыты, паліва, тэхніка, гарадзкія працоўныя дэсанты... Але беларускі вясковец заўсёды ўмеў ратаваць сябе сам. Конь, фурманка і гной з хлеву, дзе трымаецца кароўка-карміцелька, – гэтага пры спрадвечнай руплівасьці хапае, каб жыць. Нават у наш час... *(гэтыя й іншыя здымкі нумара – IREX).*

Пасажыру ў дарогу ці студэнту на сумную лекцыю

Працяг.
Пачатак у «ТМ»№№ 4, 10, 15.

Гульня IV.

Крыжаванка

Гуляюць двое. Адзін піша слова (назоўнік у назоўным склоне адзіночнага ліку не памяншальнай формы і не ймя ўласнае), беручы кожную літару ў клетачку. Другі гэтак-жа піша слова ў вертыкальным кірунку ў перасячэньні зь першым (як у традыцыйных крыжаванках). Другое слова можа быць і гарызантальным, калі на стыку літараў па вертыкалі пры чытаньні зьверху ўніз атрымоўваецца слова. Прыклад:

С	О	Т	Н	Я
			Ю	Р

Тут дабаўлена слова «юр», пры гэтым атрымаліся два новыя словы па вертыкалі: «ню» і «яр». Атрымаліся два перасячэньні з ранейшым словам.

Першы піша слова зь літарамі ў клетках так, каб было перасячэньне ці некалькі перасячэньняў з ранейшымі словамі. Кожны чарговы ход павінен мець перасячэньняў ня менш, чым папярэдні. Гэта значыць, што калі адзін з гульцоў знайшоў ход з чатырма перасячэньнямі, то яго партнэр павінен знайсьці ход з чатырма ці болей перасячэньнямі. Калі такога хода гулец ня знойдзе, то ён прайграў. Паўтор словаў не дапускаецца.

Варыянт гульні паміж **П** і **Д**.

П піша слова «калыска». **Д** дадае слова «салют» так, што літары **а** гэтых словаў перасякаюцца. Атрымалася:

	С					
К	А	Л	Ы	С	К	А
	Л					
	Ю					
	Т					

Цяпер **П** атрымоўвае магчымасьць зрабіць тры перасячэньні (словы «міля», «сі», «ля»):

		М				
	С	І				
К	А	Л	Ы	С	К	А
	Л	Я				
	Ю					
	Т					

Гэта абавязкова: калі новае дапісанае слова датыкаецца нейкай літарай да двух словаў, то і па вэртыкалі, і па гарызанталі павінны атрымоўвацца поўныя словы адпаведна пазначаным вышэй патрабаваньням. Калі б **П** дадаў з трох яго літараў толькі адну «я», то лічылася б адно перасячэньне: па вертыкалі «ля» і па гарызанталі «ля», але словы аднолькавыя і другое не залічваецца.

Калі **Д** ня знойдзе варыянта даць слова, каб атрымалася тры перасячэньні, то ён прайграў. Тады ён пачынае новы сэт. І г.д.

Некаторыя заўвагі: апостраф ня мае асобнай клетачкі і заносіцца ў клетку з папярэдняй літарай, але пры падборы іншага слова на перасячэньні па гэтай клетцы ён ня ўлічваецца (па дамоўленасьці гульцоў можа ўлічвацца). Е і Ё лічацца рознымі літарамі.

Прыемных вам хвілін за гульнёй!

М.БУЛАВАЦКІ, былы студэнт

Рэдактар Генадзь СУДНІК

Тыднёвік Магілёўскі

Аналітычна-інфармацыйная газэта, заснаваная Магілёўскай гарадзкой асацыяцыяй «КОЛА СЯБРОЎ».

Зарэгістраваная ў Дзяржкамітэце РБ па друку за № 831.

Газэта выходзіць штачацьвер.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
212030, г. Магілёў, вул. Першамайская, 6-22.

Тэлефон: 31-04-15,
Тэл./факс: 22-97-82,
E-mail: krug@user.unibel.by

Газэта надрукаваная афсэтным спосабам у Магілёўскай абласной друкарні імя Я.Свярдлова. Замова 16. Наклад 500 асобнікаў.